

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоритичні та практичні основи обліку і контролю
розрахунків із здобувачами закладу вищої освіти**

Виконала:

Єрмоменко Анна Ігорівна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Довжик Олена Олександрівна
доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Кармазіна Наталія Василівна
головний бухгалтер
ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»

Суми – 2025

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Ступінь вищої освіти

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Затверджую:

Завідувач кафедри

І.М. НАЗАРЕНКО

« 08 » листопада

2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Єрмоменко Анна Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоритичні та практичні основи обліку і контролю розрахунків із здобувачами закладу вищої освіти

2. База практичного дослідження:

ВСП "Сумський фаховий коледж СНАУ"

керівник роботи **Довжик Олена Олександрівна, к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від 25.11. 2024 р. № 3878/ос

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 08 грудня 2025 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність розрахунків із здобувачами вищої освіти як об'єкта обліку;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

навести організаційно-економічну характеристику досліджуваного закладу вищої освіти;

розкрити стан організації обліку і контролю розрахунків за стипендіями;

визначити особливості методики обліку і контролю нарахування та виплати стипендій у закладі вищої освіти;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і контролю розрахунків із здобувачами вищої освіти в умовах функціонування досліджуваного закладу;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

«08» листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2024 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2024 р. - січень 2025 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2025 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2025 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2025 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2025 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-04 грудня 2025 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	02-10 грудня 2025 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	08 грудня 2025 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	08-10 грудня 2025 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	11-12 грудня 2025 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Анна ЄРЬОМЕНКО

Керівник роботи

Олена ДОВЖИК

АНОТАЦІЯ

Єрьюменко А.І. Теоретичні та практичні основи обліку і контролю розрахунків із здобувачами закладу вищої освіти.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» за освітньою програмою «Облік і оподаткування» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Сумський національний аграрний університет, Суми, 2025

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів організації обліку і контролю розрахунків із здобувачами освіти у бюджетних установах. Висвітлено економічну сутність розрахунків із стипендіального забезпечення та надання платних освітніх послуг, їх роль у системі управління фінансовими ресурсами закладу вищої освіти.

Проаналізовано нормативно-правове регулювання обліку розрахункових операцій, особливості бюджетного законодавства та специфіку фінансування освітніх закладів в Україні. Розглянуто порядок нарахування та виплати академічних і соціальних стипендій, а також механізми обліку надходжень від студентів-контрактників. Окрему увагу приділено питанням документального оформлення розрахунків та організації внутрішнього контролю за цільовим використанням бюджетних коштів.

Практичне дослідження проведено на базі ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ», що дозволило оцінити діючу практику обліку, проаналізувати стан розрахункової дисципліни та діагностувати основні фінансово-економічні показники діяльності установи.

У ході аналізу виявлено низку проблемних аспектів, серед яких: складність адміністрування масових виплат (стипендій) при зміні контингенту студентів, недостатній рівень автоматизації обміну даними між деканатами та бухгалтерією, а також ризики виникнення механічних помилок при ручному опрацюванні первинної документації. Встановлено необхідність чіткішого розмежування обліку розрахунків за джерелами фінансування (загальний та спеціальний фонди).

З метою підвищення ефективності обліково-контрольної системи запропоновано комплекс заходів щодо вдосконалення документообігу та автоматизації облікових процедур. Обґрунтовано доцільність інтеграції бухгалтерських програм з базами даних навчальної частини (деканатів), що дозволить мінімізувати ймовірність помилок під час призначення стипендій та контролю оплати за навчання. Розроблено рекомендації щодо адаптації системи внутрішнього контролю, яка включає систематичний моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованості здобувачів.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці удосконаленого алгоритму внутрішнього контролю розрахунків зі студентами, який, на відміну від існуючих, враховує специфіку руху контингенту та зміни у соціальному статусі здобувачів в умовах цифровізації освітнього процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх впровадження в діяльність закладів вищої освіти для зміцнення фінансової дисципліни, оптимізації робочого часу облікового персоналу та запобігання фінансовим порушенням при використанні бюджетних коштів. Запропоновані підходи сприятимуть прозорості фінансових потоків та підвищенню якості управління закладом освіти.

Ключові слова: Бюджетні кошти, контрольні процедури, розрахункові відомості, платіжні документи, бухгалтерський облік, розрахунки із здобувачами, стипендія, заклад вищої освіти.

ABSTRACT

Eremenko A.I. Theoretical and practical bases of accounting and control of settlements with seekers of higher education of a higher education institution.

Qualification work for obtaining a Master's degree in the educational program «Accounting and Taxation» in the specialty 071 «Accounting and Taxation». Sumy National Agrarian University, Sumy, 2025.

The qualification thesis conducts a comprehensive study of the theoretical, methodological, and practical aspects of organizing the accounting and control of settlements with higher education applicants (students) in budgetary institutions. The economic essence of settlements regarding scholarship provision and the provision of paid educational services, as well as their role in the financial resource management system of a higher education institution, are highlighted.

The regulatory and legal framework for accounting of settlement operations, the specifics of budget legislation, and the peculiarities of financing educational institutions in Ukraine are analyzed. The procedure for the accrual and payment of academic and social scholarships, as well as mechanisms for accounting for receipts from fee-paying students, are examined. Particular attention is paid to the issues of documentary support for settlements and the organization of internal control over the targeted use of budget funds.

The practical research was conducted at the Separate Structural Subdivision "Sumy Professional College of SNAU", which allowed for the assessment of current accounting practices, analysis of the state of settlement discipline, and diagnosis of the main financial and economic indicators of the institution's activities.

During the analysis, a number of problematic aspects were identified, including: the complexity of administering mass payments (scholarships) when the student contingent changes; an insufficient level of automation in data exchange between dean's offices and the accounting department; and risks of mechanical errors during the manual processing of primary documentation. The necessity for a clearer distinction in accounting for settlements by funding sources (general and special funds) was established. To improve

the efficiency of the accounting and control system, a set of measures regarding the improvement of document flow and automation of accounting procedures is proposed. The expediency of integrating accounting software with the databases of the educational department (dean's offices) is substantiated, which will minimize the likelihood of errors during scholarship assignment and tuition payment control. Recommendations have been developed for adapting the internal control system, which includes systematic monitoring of receivables and payables of applicants.

The scientific novelty of the research lies in the development of an improved algorithm for internal control of settlements with students, which, unlike existing ones, takes into account the specifics of contingent movement and changes in the social status of applicants in the context of the digitalization of the educational process.

The practical value of the obtained results lies in the possibility of their implementation in the activities of higher education institutions to strengthen financial discipline, optimize the working time of accounting personnel, and prevent financial violations in the use of budget funds. The proposed approaches will contribute to the transparency of financial flows and improve the quality of management of the educational institution.

Keywords: Budget funds, control procedures, settlement information, payment documents, accounting, settlements with applicants, scholarship, higher education institution.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	13
1.1 Сутність, складові та роль розрахунків із здобувачами у процесі функціонування закладу вищої освіти	13
1.2 Теоретичні підходи до організації бухгалтерського обліку розрахунків із здобувачами	15
1.3 Нормативно-правове забезпечення обліку й контролю розрахунків у закладах вищої освіти	18
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ВСП "СУМСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СНАУ"	24
2.1 Організаційно-економічна характеристика коледжу	24
2.2 Організація облікового процесу та документообігу з нарахування стипендій в ВСП "Сумський фаховий коледж СНАУ"	32
2.3 Аналіз динаміки, структури та ефективності використання стипендіального фонду	38
РОЗДІЛ 3 КОНТРОЛЬ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	46
3.1 Організація та методика внутрішнього аудиту розрахунків стипендій	46
3.2 Інвентаризація розрахунків стипендій як елемент достовірності обліку	50
3.3 Шляхи вдосконалення та оптимізація обліку розрахунків зі здобувачами вищої освіти	55
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Заклади вищої освіти виконують критично важливу функцію у процесах соціально-економічного розвитку суспільства, оскільки вони забезпечують підготовку висококваліфікованих спеціалістів. У контексті реформування освітньої системи та обмеженого бюджетного фінансування постає важливість забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами, зокрема у сфері розрахунків із здобувачами освіти. Облік і контроль розрахунків, що охоплюють нарахування стипендій є ключовим компонентом фінансового механізму освітнього закладу.

Особливості діяльності бюджетних установ, а також часті зміни в законодавстві, що регулює соціальне забезпечення студентів і надання платних послуг, зумовлюють необхідність постійного удосконалення методів обліку та контролю. Дана ситуація обумовлюється актуальністю теми дослідження та її практичною значимістю для забезпечення прозорості функціонування освітнього закладу.

Значний внесок у дослідження сучасних проблем обліку та контролю в бюджетних установах здійснили вітчизняні науковці, зокрема К. Безверхий [1], Н. Грищук [4], А. Кашперська [11], І. Плікус [20], С. Шевчук [34], Довжик О. О [7], та інші. Віддаючи належну шану науковим досягненням дослідників, необхідно підкреслити, що на даний момент існує актуальна потреба в подальшому вивченні теоретичних і практичних аспектів обліку та контролю розрахунків із здобувачами освіти, враховуючи специфічні особливості конкретного навчального закладу, що слугує базою для написання кваліфікаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковою темою. Кваліфікаційна робота була здійснена в контексті науково-дослідної теми, що розробляється на кафедрі обліку та оподаткування Сумського національного аграрного університету, яка має назву: «Теоретико-методологічні та практичні аспекти організації обліку і оподаткування

на підприємствах аграрного сектору економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета і завдання дослідження. Основною метою даної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних та практичних аспектів обліку і контролю розрахунків із здобувачами вищої освіти.

Для реалізації зазначеної мети в даній роботі визначено наступні завдання:

- узагальнити теоретичні та методологічні аспекти обліку розрахункових операцій у бюджетних установах;
- обґрунтувати економічну сутність та класифікацію розрахунків із здобувачами освіти, зокрема, у контексті стипендій;
- визначити особливості здійснення контролю фінансових розрахунків у закладах вищої освіти;
- проаналізувати порядок відображення інформації про розрахунки із здобувачами у фінансовій та бюджетній звітності коледжу;
- здійснити організаційно-економічний аналіз досліджуваного закладу – ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку та контролю стипендіального забезпечення в Україні;
- охарактеризувати організацію обліку розрахунків в межах коледжу, що стосуються здобувачів освіти;
- узагальнити основні напрями удосконалення обліку розрахунків, зокрема шляхом впровадження автоматизації;
- сформулювати узагальнені рекомендації щодо вдосконалення розрахункової дисципліни.

Об'єктом дослідження виступає процес ведення обліку та здійснення контролю розрахунків з учнями в Відокремленому структурному підрозділі «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету».

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних аспектів, що стосуються обліку і контролю розрахунків із здобувачами ЗВО.

Інформаційна база дослідження: документація підприємства, яка була надана для аналізу, статті, вебінари з досліджуваного питання, результати міжнародних та відчизняних наукових конференцій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному узагальненні та розробці практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення обліково-контрольного забезпечення розрахунків із здобувачами вищої освіти в бюджетних установах. А саме:

- уточнено економічну сутність розрахунків із здобувачами вищої освіти, які пропонується розглядати як дуалістичну категорію, що поєднує в собі виконання соціальних гарантій держави (через механізм стипендіального забезпечення загального фонду) та господарські відносини з надання платних послуг (що формують доходи спеціального фонду), що вимагає чіткого розмежування в обліковій політиці;

- удосконалено класифікацію розрахункових операцій зі студентами, яку, на відміну від існуючих, доповнено групуванням за джерелами фінансування (бюджетні асигнування, власні надходження) та соціальним статусом здобувачів (діти-сироти, ВПО, особи з інвалідністю), що дозволяє посилити контроль за цільовим використанням бюджетних коштів;

- набули подальшого розвитку організаційно-методичні підходи до бухгалтерського обліку в закладах фахової передвищої освіти шляхом розробки внутрішніх регламентуючих документів (удосконаленого Наказу про облікову політику, Положення про стипендіальну комісію), які адаптують загальні національні стандарти до специфіки навчального процесу;

- розширено методику внутрішнього контролю та аудиту розрахунків, яка передбачає впровадження багаторівневої системи перевірки: від верифікації наказів про зарахування та успішність до моніторингу виплати індексацій та компенсацій, що мінімізує ризики нецільових витрат;

- обґрунтовано напрями цифровізації обліково-аналітичного процесу через інтеграцію бухгалтерських програм з базами даних навчальної частини (деканатів),

що забезпечує автоматизоване формування стипендіальних реєстрів та підвищує оперативність обробки інформації про рух контингенту;

них дослідників.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення, викладені в кваліфікаційній роботі, можуть бути впроваджені в практику діяльності бухгалтерії досліджуваного закладу освіти з метою оптимізації облікових процесів.

Основний внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є результатом самостійного виконання, а наукові положення та висновки, викладені в даній роботі, були отримані здобувачем вищої освіти в процесі індивідуальної дослідницької діяльності.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були обговорені на науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд» (14 листопада 2025 року м. Дніпро), IV Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування» (18 листопада 2025 року м. Суми)

Публікації. Основні результати кваліфікаційної роботи викладено у 2 наукових працях загальним обсягом 0,3 ум. друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з наступних компонентів: вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 68 сторінок, у якій представлено 14 таблиць. У списку використаних джерел представлено 40 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1 Сутність, складові та роль розрахунків із здобувачами у процесі функціонування закладу вищої освіти

У контексті трансформації національної системи освіти та переходу до моделі фінансової автономії, господарський механізм закладів вищої освіти зазнає суттєвих змін. У системі фінансово-господарських відносин коледжу суттєве значення мають розрахункові операції, що здійснюються з основним контингентом — здобувачами вищої освіти.

Розрахунки із здобувачами вищої освіти — це система регламентованих нормативно-правовими актами та договірними зобов'язаннями економічних відносин між закладом вищої освіти та фізичними особами, які навчаються, що виникають у процесі нарахування та сплати вартості освітніх і супутніх послуг, а також під час розподілу бюджетних асигнувань на виплату академічних і соціальних стипендій, компенсацій та інших форм матеріального забезпечення [25].

Сутність наведених розрахунків має дуалістичний характер, що відрізняє їх від інших видів розрахункових операцій, виконуваних бюджетною установою, вони характеризуються фіскальним розподілом ресурсів. У контексті реалізації виплат стипендій заклади вищої освіти виконують функцію агента держави, сприяючи передачі бюджетних коштів до кінцевого бенефіціара — студента. Відносини в даній сфері регулюються імперативними нормами бюджетного законодавства [2].

Важливим етапом дослідження є проведення аналізу складових цих розрахунків. Складність класифікації визначається різноманітністю видів фінансових виплат та надходжень, що виникають протягом життєвого циклу студента в коледжі. Це питання стало предметом активного дослідження серед

вітчизняних науковців, які розробляють різноманітні підходи до систематизації його основних складових та описані в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 — Наукові підходи до визначення складових розрахунків із здобувачами вищої освіти у дослідженнях вітчизняних науковців.

Автор(и)	Складові розрахунків із здобувачами
1	2
Безверхий К. В.	Науковець розглядає складові розрахунків через призму джерел фінансування, розмежовуючи їх на дві групи: 1) розрахунки за рахунок коштів загального фонду (стипендії, індексації); 2) розрахунки в межах спеціального фонду (плата за навчання, гуртожиток, додаткові освітні послуги) [1].
Грищук Н. В.	Авторка деталізує складові стипендіального забезпечення, виокремлюючи як окремі об'єкти обліку: академічні стипендії (за рейтинг), соціальні стипендії (за пільгами), а також специфічні виплати — індексацію стипендій та компенсацію за невикористані талони на харчування [4].
Шевчук С. В.	Вчений акцентує увагу на соціальній складовій розрахунків в умовах війни. До класичних елементів додаються розрахунки з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) та студентами, що перебувають у складних життєвих обставинах, які потребують посиленого контролю [34].
Плікус І. Й., Ткаченко В. В.	Дослідники розширюють перелік складових через призму цифровізації. Вони виділяють віртуальні транзакції в електронних кабінетах студентів, автоматизоване нарахування рейтингових балів та розрахунки за мікрокредитами ECTS в межах академічної мобільності [20].

**Джерело: складено на основі інтернет-джерел автором самостійно*

Узагальнюючи позиції, представлені в таблиці 1.1, доцільним структурувати елементи розрахунків відповідно до напрямків руху грошових потоків. Складові елементи, які формують дебіторську заборгованість здобувачів освітніх послуг, що пов'язана з надходженням фінансових коштів, включають: оплату за підготовку фахівців понад обсяги, визначені державним замовленням; оплату за надання додаткових освітніх послуг; оплату за проживання в студентських гуртожитках; а також відшкодування витрат на виготовлення документів, що засвідчують здобуту освіту [26]. Складові, які формують кредиторську заборгованість закладів вищої освіти (виплата грошових коштів), включають: академічні стипендії, що надаються на основі успішності студентів; соціальні стипендії, призначені для осіб з пільговими категоріями; матеріальну допомогу та заохочення; виплати на харчування та одяг для дітей-сиріт; а також індексацію стипендій [18]. Для узагальнення цього питання можна підвести такі підсумки.

Розрахунки з отримувачами є складним об'єктом управлінської діяльності, що потребує впровадження сучасних інструментів автоматизації та контролю. Недосконалість традиційних механізмів обліку в умовах цифровізації, зазначена в працях дослідників, свідчить про потребу в подальшій оптимізації цих процесів [23]. У наступних розділах даної роботи буде детально проаналізовано зазначене питання.

1.2 Теоретичні підходи до організації бухгалтерського обліку розрахунків із здобувачами

Організація бухгалтерського обліку в закладах вищої освіти (ЗВО) є складною структурною системою, яка ґрунтується на строгому дотриманні бюджетного законодавства та національних стандартів. Теоретичний аналіз процесу організації обліку розрахунків з здобувачами передбачає його вивчення як цілісної системи, яка включає етапи первинного спостереження, вартісного вимірювання, поточного групування та підсумкового узагальнення інформації [10]. У наукових дослідженнях організація бухгалтерського обліку визначається як система умов та елементів, що забезпечують структурування облікового процесу. Це має на меті отримання достовірної та своєчасної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень та здійснення контролю [30].

Методологічний аспект бухгалтерського обліку охоплює сукупність інструментів, прийомів і методів, які застосовуються для забезпечення цілісного, безперервного та взаємопов'язаного відображення розрахункових операцій у рамках бухгалтерської системи. Для закладів вищої освіти, що функціонують у межах державного сектору, суттєве значення має принцип нарахування, установлених статтею 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [24].

Сутність даного принципу полягає в тому, що доходи та витрати фіксуються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати фактичного надходження або виплати грошових

коштів. На відміну від касового методу обліку, який фіксує виключно рух грошових потоків, принцип нарахування забезпечує більш об'єктивне представлення фінансового стану організації. Він здійснює реєстрацію економічних подій у відповідності до звітного періоду, якому ці події належать [17].

У рамках обліку розрахунків із здобувачами вищої освіти реалізація принципу нарахування характеризується такими специфічними аспектами:

У розділі витрат, що стосується стипендіального забезпечення, зобов'язання перед студентами щодо виплати стипендій визнаються витратами звітного періоду у момент виникнення права на отримання зазначених виплат, що має місце на підставі розпорядження керівника та ухвали стипендіальної комісії. Це здійснюється незалежно від фактичного перерахування коштів на карткові рахунки студентів. Цей процес регулюється нормативним положенням (С) БОДС 135 «Витрати» [16].

У розділі, що стосується доходів від платного навчання, доходи, отримані від надання освітніх послуг, визнаються в момент їх фактичного надання, що може відбуватися щомісяця або щосеместрово. Важливо зазначити, що цей процес не залежить від часу надходження оплати з боку студента. У разі, якщо оплата здійснена авансом за весь рік, така сума відображається у бухгалтерському обліку як доходи майбутніх періодів. Визнання цього доходу відбувається поступово, що відповідає вимогам Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку доходів (НП(С)БОДС) 124 «Доходи» [15].

Слід підкреслити, що в науковій спільноті триває дискусія щодо обґрунтованості використання рахунків класу 65 для обліку стипендій, оскільки економічна природа стипендій відрізняється від характеру оплати праці. Проте, зазначений підхід регламентується чинними інструкціями [30].

Важливим компонентом технічної організації облікового процесу, що стосується розрахунків зі здобувачами вищої освіти, є система реєстрів аналітичного обліку. Це спеціалізовані носії облікової інформації, які можуть мати форму паперових або електронних документів, призначені для хронологічного,

систематичного або комбінованого збору, структуризації та узагальнення даних, одержаних з первинних джерел. У системі обліку фінансових розрахунків із стипендіатами ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» центральну роль відіграють три основні реєстри, які забезпечують детальне відображення даних синтетичного рахунку 6512.

Картка особового рахунку здобувача є основним та загалом найбільш інформативним елементом аналітичного обліку, що відкривається для кожного студента в момент його зарахування до навчального закладу. Вона ведеться протягом усього періоду навчання. Особовий рахунок виконує роль накопичувального реєстру, в якому систематично фіксується вся фінансова історія взаємовідносин між студентом та коледжем. Структура картки складається з двох основних компонентів:

Розрахунковий блок представлений у вигляді щомісячних нарахувань, які включають академічну стипендію, соціальну стипендію, суму індексації, матеріальну допомогу та премії, а також утримання, що складаються з податку на доходи фізичних осіб і військового збору, що застосовуються в разі перевищення неоподаткованого мінімуму [21]. Також профспілкових внесків. Сальдо даного рахунку відображає суму, що підлягає виплаті на картку (в "готівковій формі").

Оборотні відомості по аналітичних рахунках є допоміжними реєстрами контрольного характеру, які виконують функцію узагальнення інформації за звітний період. Оборотною відомістю є таблиця, в якій для кожного студента або групи представлено сальдо на початок місяця, дебетові обороти, кредитові обороти (нарахування) та сальдо на кінець місяця. Основним завданням оборотної відомості є забезпечення відповідності між даними аналітичного та синтетичного обліку. Будь-яке відхилення вказує на наявність помилки в бухгалтерському обліку, яка потребує термінового виявлення та коригування. Розрахунково-платіжні відомості представляють собою узагальнені реєстри, які застосовуються для оформлення процесу виплати стипендій групі осіб, зазвичай за факультетною ознакою. Оборотною відомістю є допоміжними реєстрами, які виконують функцію узагальнення.

У теоретичних дослідженнях особливу увагу приділено питанням цифрової трансформації облікових процесів в організаціях. Теоретично обґрунтованою моделлю організації обліку в сучасних умовах виступає створення єдиного інформаційного простору. У даній моделі дані про успішність студента автоматично генерують проєкти наказів щодо призначення стипендій, які після проходження процедури електронного підписання імплементуються в бухгалтерську програму для здійснення розрахунків виплат [23].

1.3 Нормативно-правове забезпечення обліку й контролю розрахунків у закладах вищої освіти

Ефективність функціонування системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю в закладах вищої освіти знаходиться у безпосередній залежності від якості та повноти нормативно-правового регулювання. Специфіка функціонування закладів вищої освіти, що поєднують статус бюджетних установ із значною господарською автономією, зумовлює необхідність створення багаторівневої архітектури нормативного регулювання. Дослідження показали, що правове середовище, яке регулює фінансові стосунки з здобувачами вищої освіти, має високий рівень динамічності, неухильність приписів, а також складну ієрархічну структуру підпорядкування.

Система регулювання розрахунків зі студентами є складною та багатогранною, оскільки поєднує в собі як загальне бюджетне та податкове законодавство, так і специфічні галузеві норми, що стосуються вищої освіти. Цю систему доцільно розглядати як чотирирівневу структуру, де кожен наступний рівень конкретизує положення попереднього. Вона охоплює законодавчі акти вищої юридичної сили, урядові постанови, методичні рекомендації профільних міністерств, а також внутрішні регламенти закладу освіти. Наочно ієрархічну будову системи нормативно-правового забезпечення обліку розрахунків із здобувачами вищої освіти відображено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 — Рівні нормативно-правового регулювання обліку та контролю розрахунків із здобувачами вищої освіти.

Рівень регулювання	Основні нормативно-правові акти	Предмет регулювання в системі розрахунків
1	2	3
1. Законодавчий	Бюджетний кодекс України	Регламентує цільове використання бюджетних коштів на виплату стипендій та порядок зарахування власних надходжень ЗВО [2].
	Закон України «Про вищу освіту»	Встановлює права здобувачів на стипендіальне забезпечення та фінансову автономію закладів [25].
	Закон України «Про освіту»	Визначає загальні гарантії права на освіту та фінансування освітньої галузі [27].
	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає методологічні принципи обліку (нарахування, превалювання сутності над формою) [24].
2. Урядовий	Постанова КМУ № 882 «Питання стипендіального забезпечення»	Порядок призначення і виплати стипендій, визначає категорії стипендіатів [18].
3. Відомчий	Постанова КМУ № 1047 «Деякі питання виплати соціальних стипендій»]	Встановлює розміри академічних та соціальних стипендій для різних категорій здобувачів [5].
	Постанова КМУ № 796 «Про затвердження переліку платних послуг»	Легітимізує джерела виникнення дебіторської заборгованості студентів за надані послуги [26].
	НП(С)БОДС 124 «Доходи»	Визначає порядок визнання та оцінки доходів від надання освітніх послуг (спеціальний фонд) [15].
	НП(С)БОДС 135 «Витрати»	Регламентує порядок відображення зобов'язань за стипендіальними виплатами (загальний фонд) [16].
	План рахунків (Наказ МФУ № 1203)	Встановлює кодифікацію рахунків (2111, 6512) для відображення операцій в облікових регістрах.
4. Локальний	Наказ про облікову політику ЗВО	Визначає робочий план рахунків, графік документообігу, методи оцінки дебіторської заборгованості [19].
	Правила призначення стипендій	Встановлюють внутрішні процедури формування рейтингових списків та роботи стипендіальної комісії.

**Джерело: систематизовано автором на основі чинного законодавства*

Аналіз даних таблиці 1.2, дозволяє констатувати, що перший рівень, який має законодавчий характер, становить концептуальну основу фінансово-господарських відносин. Бюджетний кодекс України [2] має фундаментальне

значення, оскільки визначає основні принципи бюджетної системи, регламентує процедури казначейського обслуговування фінансових ресурсів та встановлює відповідальність за порушення норм бюджетного законодавства. У рамках фінансових розрахунків з отримувачами Кодекс чітко диференціює витрати на соціальний захист (стипендії) від власних надходжень бюджетних установ.

Спеціальним законодавчим актом виступає Закон України «Про вищу освіту» [25], який регулює фінансову автономію закладів вищої освіти, визначає права здобувачів на отримання стипендійного забезпечення та встановлює обов'язки щодо оплати освітніх послуг. Однією з ключових новел останніх років стало законодавче закріплення права вищих навчальних закладів (ВНЗ) самостійно розпоряджатися власними фінансовими надходженнями. Це нововведення суттєво розширило можливості управлінського контролю в контексті управління дебіторською заборгованістю студентів.

Методологічний аспект організації бухгалтерського обліку у закладах вищої освіти встановлює основні принципи визнання, оцінки та відображення господарських операцій. Нормативною основою даного питання виступає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [24], який у статті 4 визначає обов'язковість дотримання основних принципів фінансової звітності.

Отже, дотримання наведених методологічних принципів забезпечує, що фінансова звітність закладів вищої освіти надає користувачам достовірну та об'єктивну інформацію щодо стану розрахунків, фактичної заборгованості та фінансових результатів діяльності установи. Другий рівень, що характеризується урядовим аспектом, деталізує механізми реалізації законодавчих норм шляхом ухвалення постанов Кабінету Міністрів України. У контексті фінансових розрахунків із здобувачами критично важливим аспектом є:

Важливо окремо підкреслити значення нормативних актів, які регулюють питання контролю та аудиту. Стандарти державного фінансового контролю, схвалені Державною аудиторською службою України, окреслюють процедури

перевірки цільового використання коштів стипендіального фонду. Дослідження засвідчують, що найбільша частка фінансових порушень у закладах вищої освіти виникає внаслідок незабезпечення відповідності вимогам відомчих інструкцій, що регулюють індексацію стипендій та нарахування соціальних виплат.

Четвертий рівень, що визначається як локальний, включає в себе внутрішні розпорядчі документи закладу вищої освіти. У контексті розширення автономії значущість цього рівня суттєво зросла. До системи внутрішнього нормативного регулювання включаються:

Наказ щодо облікової політики, який детально визначає методи оцінки зобов'язань, критеріальні рівні суттєвості, а також порядок документообігу.

Правила призначення стипендій у закладах вищої освіти розробляються та затверджуються Вченою радою із урахуванням погодження з органами студентського самоврядування. Даний документ є основоположним для проведення внутрішнього аудиту, оскільки він визначає критерії формування рейтингових списків.

Аналіз сучасного стану нормативно-правового регулювання виявляє ряд проблемних аспектів. По-перше, виявляється певна дисгармонія між нормами бюджетного законодавства, яке базується на принципах кошторисного фінансування, та законодавством в сфері освіти, яке проголошує принцип фінансової автономії. По-друге, часті зміни у порядку нарахування соціальних виплат, зокрема для внутрішньо переміщених осіб, призводять до підвищення ризиків виникнення облікових помилок.

Подальше вдосконалення нормативно-правової бази повинно здійснюватися через уніфікацію підходів до обліку в державному секторі та гармонізацію національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами, що регулюють облік у державному секторі. Це сприятиме підвищенню прозорості фінансових розрахунків та забезпеченню узгодженості фінансової інформації.

У результаті аналізу можна констатувати, що нормативно-правове забезпечення обліку та контролю розрахунків із здобувачами вищої освіти

представляє собою складну ієрархічну систему. Ефективність системи освіти зумовлюється не лише якістю законодавчих актів, а й здатністю керівництва закладів вищої освіти (ЗВО) формувати відповідну внутрішню нормативну базу, яка включає облікову політику. Ця база має на меті забезпечення легітимності та прозорості всіх фінансових потоків, що пов'язані з освітньою діяльністю та соціальним захистом студентів.

Узагальнюючи результати дослідження теоретико-методологічних та нормативно-правових засад, викладених у першому розділі кваліфікаційної роботи, можна зробити наступні висновки:

Щодо економічної сутності об'єкта дослідження. Встановлено, що розрахунки із здобувачами вищої освіти є складною, багатокomпонентною економічною категорією, яка має дуалістичну природу. З одного боку, вони виступають інструментом реалізації державних соціальних гарантій (через механізм стипендіального забезпечення, що фінансується із загального фонду бюджету). З іншого боку, в умовах ринкової економіки та розширення фінансової автономії ЗВО, ці розрахунки набувають ознак товарно-грошових відносин (через надання платних освітніх послуг, що формують доходи спеціального фонду). Визначено, що така двоїстість вимагає від системи бухгалтерського обліку забезпечення роздільного відображення активів (дебіторської заборгованості за навчання) та зобов'язань (кредиторської заборгованості за стипендіями) при збереженні єдиної методологічної цілісності.

Щодо організації бухгалтерського обліку. Дослідження теоретичних підходів показало, що фундаментом організації обліку розрахунків у бюджетних установах є принцип нарахування, який вимагає відображення доходів і витрат у момент їх виникнення, незалежно від руху грошових коштів. З'ясовано, що методологічно облік базується на суворому розмежуванні джерел фінансування (кодів бюджетної класифікації). Проте, виявлено теоретичну проблему: існуюча модель обліку залишається переважно фіскально-орієнтованою, спрямованою на контроль за використанням кошторисних призначень, тоді як сучасні умови

вимагають переходу до управлінської моделі, яка б забезпечувала менеджмент ЗВО оперативною інформацією для прийняття рішень щодо управління дебіторською заборгованістю та оптимізації стипендіального фонду.

Щодо нормативно-правового регулювання. Систематизовано нормативну базу та виокремлено чотири рівні регулювання: законодавчий, урядовий, відомчий та локальний. Встановлено, що правове поле характеризується високою динамічністю та імперативністю. Водночас виявлено певну дисгармонію (колізії) між нормами Бюджетного кодексу, який регламентує жорсткий кошторисний контроль, та Законом України «Про вищу освіту» [25], який декларує широку фінансову автономію закладів. У цих умовах критично зростає роль локальних нормативних актів (Наказу про облікову політику, Правил призначення стипендій), які стають основним інструментом адаптації загальних законодавчих вимог до специфіки конкретного навчального закладу.

Щодо проблем та напрямів удосконалення. В умовах значних масивів даних про контингент студентів та частих змін у законодавстві (зокрема щодо індексації та соціальних виплат), традиційні методи обліку створюють ризики механічних помилок та знижують оперативність контролю.

Таким чином, теоретичний аналіз підтвердив необхідність переосмислення підходів до обліку розрахунків зі здобувачами, що зумовлює доцільність проведення детального аналізу діючої практики та розробки шляхів її вдосконалення у наступних розділах роботи. Ґрунтовне дослідження на матеріалах реального закладу освіти дозволить не лише протестувати дієвість розглянутих теоретичних концепцій, а й сформуванати емпіричну базу для впровадження нових інструментів автоматизації та контролю. З огляду на це, подальше дослідження буде зосереджено на діагностиці стану документального забезпечення, синтетичного та аналітичного обліку розрахункових операцій. Комплексний аналіз діючої практики стане підґрунтям для розробки моделі оптимізації обліку, спрямованої на підвищення прозорості фінансових потоків та посилення контролю за використанням бюджетних і контрактних коштів.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ВСП "СУМСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СНАУ"

2.1 Організаційно-економічна характеристика коледжу

У якості об'єкта дослідження був обрано Відокремлений структурний підрозділ «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету». Відповідно до інформації, наданої Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), ідентифікаційний код зазначеної установи становить 00728701. Установа діє як автономний структурний підрозділ університету без статусу юридичної особи, проте наділена значними повноваженнями фінансової автономії. Вона має окремий баланс, власні реєстраційні рахунки в органах Державної казначейської служби України, а також користується печаткою.

Місцезнаходження закладу: Сумська область, Сумський район, с. Веретенівка (м. Суми), пров. Піщаний, буд. 1. За організаційно-правовою формою господарювання Коледж визначено як філію (інший відокремлений підрозділ) державної форми власності. Заклад підпорядковується Міністерству освіти і науки України (код відомчої класифікації 220), що визначає специфіку його фінансування та звітування.

Згідно з Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД), основним напрямом економічної діяльності Коледжу є вища освіта, що підпадає під код 85. 42 Установа реалізує підготовку фахових молодших бакалаврів за рахунок коштів державного бюджету (загальний фонд), а також за рахунок фінансування з боку фізичних та юридичних осіб (спеціальний фонд). Бюджетний процес у Коледжі здійснюється через реалізацію двох основних бюджетних програм.

Код програмної класифікації видатків бюджету (КПКВК) 2201420, що відноситься до програми «Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти»,

включає фінансування, яке охоплює витрати на організацію освітнього процесу, виплату заробітної плати педагогічному та адміністративному персоналу, а також утримання матеріально-технічної бази і оплату комунальних послуг.

Важливою складовою організаційно-економічної характеристики закладу освіти є аналіз кадрового потенціалу, оскільки якість освітніх послуг має безпосередню залежність від рівня кваліфікації персоналу. Для аналізу динаміки кадрового забезпечення було проведено дослідження штатних розписів Коледжу, актуальних на 1 січня 2023 року та 1 квітня 2024 року та зформовано розрахунки в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 — Динаміка штатної чисельності та місячного фонду оплати праці ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»

Показники	Роки		Відхилення (+/-)	Темп росту
	2023	2024		
1	2	3	4	5
1. Штатна чисельність працівників, од.	75,73	95,13	+19,40	125,62
Загалтний фонд	40,47	42,33	+1,86	104,60
Спеціальний фонд	35,26	52,80	+17,54	149,74
2. Місячний фонд заробітної плати, грн	646 799,74	952 044,06	+305 244,32	147,19
Загалтний фонд	355 514,04	441 160,50	+85 646,46	124,09
Спеціальний фонд	291 285,70	510 883,56	+219 597,86	175,39
3. Середньомісячна зарплата на 1 штатну одиницю, грн	8 540,87	10 007,82	+1 466,95	117,18

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток А)*

Аналіз динаміки кадрового потенціалу та витрат на оплату праці, представлений у таблиці 2. 1, надає можливість виявити суттєві структурні зміни в економічній моделі функціонування вузу зі спеціалізацією «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету».

Проведений аналіз динаміки штатної чисельності вказує на перехід до стадії активного екстенсивного росту. Загальне збільшення чисельності штату на 19,40 одиниць, що становить 25,62%, є безпрецедентним показником для бюджетної установи в умовах воєнного стану. Однак, суттєвою характеристикою даного процесу є диспропорція у джерелах фінансування нових посад. Штат працівників, фінансування яких здійснюється з загального фонду бюджету, демонструє відносну стабільність, оскільки приріст становив лише 1,86 одиниць. Чи дорівнює 4,6% рівень кореляції з консервативною політикою держави у контексті розподілу освітньої субвенції. Замість цього, чисельність персоналу за спеціальним фондом зросла на 17,54 одиниць, що відображає темп зростання в 149,74%. Цей факт виступає прямим показником успішності комерціалізації діяльності Коледжу: розширення кадрового складу здійснюється виключно на основі реальних потреб ринку освітніх послуг та господарської діяльності, фінансове забезпечення яких Коледж здатен здійснювати самостійно.

Суттєвим показником є динаміка середньомісячної заробітної плати. Розрахунковий показник середньої заробітної плати на одну штатну одиницю збільшився на 17,18%, зокрема, він зріс з 8 540,87 грн у 2023 році до 10 007,82 грн у 2024 році. Дане рішення дозволяє Коледжу в значній мірі зменшити вплив інфляційних процесів та зберігати свою конкурентоспроможність на регіональному ринку праці, що є критично важливим для підтримки висококваліфікованих педагогічних кадрів.

Структурний аналіз фінансування фізичних осіб — підприємців свідчить про посилення їхньої фінансової автономії. На початку року 2023 частка спеціального фонду у загальному фонді оплати праці становила 45%. У 2024 році цей показник зріс до 53,6%, що відповідало сумі 510 883 грн з загальної кількості виплат у розмірі 952 044 грн.

Фінансова стійкість бюджетної установи визначається збалансованістю джерел фінансування та ефективністю виконання кошторису. Для поглибленого аналізу нами використано дані Звітів про фінансові результати (форма №2-дс) за 2022 та

2023 роки, а також планові показники кошторисів на 2024 рік. Динаміка дохідної частини бюджету Коледжу характеризується стійким зростанням, саме це проаналізовано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 — Динаміка та структура доходів ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»

Показники	Роки			Відхилення (+/-)	Темп росту
	2022	2023	2024		
1	2	3	4	5	6
1. Доходи від обмінних операцій	11 655 993	13 306 587	13 203 314	+1 650 594	114,16
Бюджетні асигнування	7 036 763	6 985 540	7 602 314	-51 223	99,27
Доходи від надання послуг	4 619 230	6 321 047	5 601 000	+1 701 817	136,84
2. Доходи від необмінних операцій	197 287	350 294	-	+153 007	177,55
Інші доходи	197 287	350 294	-	+153 007	177,55
РАЗОМ ДОХОДІВ	11 853 280	13 656 881	13 203 314	+1 803 601	115,22
Частка власних надходжень	40,63	48,85	42,42	+8,22	X

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток Б, Додаток В)*

Аналіз даних, представлених у таблиці 2. 2, дає змогу зробити суттєвий висновок щодо трансформації моделі фінансування Коледжу. У 2023 році спостерігалось збільшення загального обсягу доходів на 15,2%, що в результаті досягло 13,66 млн грн. У зазначений період обсяг бюджетного фінансування (загальний фонд) зберігся на рівні, близькому до показників 2022 року, зменшившись на 0,7%. Водночас власні надходження від надання послуг зазнали значного зростання, становивши рекордні 36,8%, що еквівалентно збільшенню на 1,7 млн грн. Збільшення частки власних надходжень у бюджетній структурі з 40,6% до 48,9% слугує позитивним показником фінансової автономії. Це свідчить про те, що коледж самостійно покриває приблизно половину своїх потреб, що веде до зниження

залежності від державного фінансування та підвищення стійкості до зовнішніх економічних шоків.

Особливу увагу необхідно звернути на аналіз видаткової частини, оскільки структура витрат безпосередньо відображає пріоритети функціонування установи. У даному дослідженні проведено аналіз фактичних витрат за 2022–2023 роки, структурованих відповідно до економічних елементів, що представлено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 — Структура фактичних витрат ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»

Показники	2022 рік	Питома вага	2023 рік	Питома вага	Відхилення (+/-)
1	2	3	4	5	6
Витрати на оплату праці	7 486 591	57,19	7 564 022	60,51	+77 431
Відрахування на соціальні заходи	1 753 697	13,40	1 679 011	13,43	-74 686
Матеріальні витрати	2 311 389	17,66	2 231 987	17,86	-79 402
Амортизація	928 927	7,10	859 095	6,87	-69 832
Інші витрати	610 458	4,65	166 193	1,33	-444 265
УСЬОГО ВИТРАТ	13 091 062	100,0	12 500 308	100,0	-590 754

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток Г)*

Детальний вертикальний та горизонтальний аналіз видаткової частини бюджету Вищого спеціалізованого заведення «Сумський фаховий коледж СНАУ» свідчить про те, що заклад реалізує сувору політику економії в умовах обмеженого фінансування, водночас акуратно підтримуючи пріоритетність соціальних зобов'язань.

Структура витрат чітко відображає соціальну спрямованість діяльності Коледжу. Згідно з даними Звіту про фінансові результати за 2023 рік, основну частину витрат складають витрати на оплату праці, які склали 7 564 022 грн, а також відрахування на соціальні заходи (Єдиний соціальний внесок), що становлять 1 679 011 грн. У сукупності ці дві статті становлять 73,94% від загального обсягу витрат установи, що складає 9 243 033 гривні з 12 500 308 гривень. Для проведення порівняння, слід зазначити, що у 2022 році відповідний показник становив 70,58%, що відповідало витратам на оплату праці в сумі 7 543 710 грн та відрахуванням у розмірі 1 811 199 грн. У 2023 році спостерігається зростання питомої ваги витрат на персонал, яке

становить 3,36 процентних пунктів. Це явище обумовлюється не стільки збільшенням фонду оплати праці, який у номінальному вираженні виріс незначно, скільки загальним зменшенням інших категорій витрат.

Позитивним аспектом фінансового менеджменту Коледжу є ефективне здійснення заходів щодо оптимізації господарських витрат. Аналіз статті «Матеріальні витрати» (код рядка 2840) свідчить про їх зниження з 2 311 389 грн у 2022 році до 2 231 987 грн у 2023 році. Це дорівнює економії в обсязі 79 402 грн, що становить 3,4% від загальної суми витрат. Це свідчить про ефективність менеджменту ресурсів, зокрема у контексті споживання енергетичних носіїв та використання витратних матеріалів, що має критичне значення в умовах підвищення тарифів.

Зазначене питання стосується статті «Амортизація» (код рядка 2850), витрати за якою продемонстрували зниження з 960 176 грн у 2022 році до 859 095 грн у 2023 році. Відзначена динаміка може слугувати свідченням високого рівня зношеності основних засобів, а також недостатньої здійсненості суттєвих капітальних інвестицій у модернізацію матеріально-технічної бази протягом звітного періоду. Це явище є характерним для бюджетних установ, які функціонують в умовах воєнного стану.

Найзначніше зменшення відбулося у статті «Інші витрати за необхідними операціями» (код рядка 2310), яка включає, серед іншого, стипендіальні виплати. У 2022 році зазначені витрати становили 464 588 гривень, тоді як у 2023 році вони знизилися до 155 586 гривень, що означає зменшення майже в три рази. Дане спостереження корелює зі зменшенням фінансування за програмою КПКВК 2201190 та вказує на зменшення бюджетного навантаження у контексті соціальних виплат протягом досліджуваного періоду.

Зростання доходів, переважно за рахунок надання платних послуг, у поєднанні з жорсткою оптимізацією витрат, спричинило суттєві зміни у фінансових показниках діяльності Коледжу. У 2022 році зафіксований дефіцит у розмірі -1 237 782 грн було повністю ліквідовано. За підсумками 2023 року установа досягла профіциту, що становить 1 156 573 гривні, що свідчить про позитивний фінансовий результат. Вказаний результат слугує індикатором відновлення фінансової стійкості та

формування резерву міцності для подальшого розвитку. Це, зокрема, створює можливості для потенційного спрямування коштів спеціального фонду на модернізацію основних засобів та цифровізацію облікових процесів у наступних періодах.

На основі проведеного порівняльного аналізу затверджених кошторисів та звітів про надходження і використання коштів загального фонду за період 2022–2023 років, а також планових показників на 2024 рік, було вивчено динаміку фінансування та платіжну дисципліну Коледжу яку викладено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 — Аналіз виконання плану асигнувань на стипендіальне забезпечення

Показники	Роки		Відхилення
	2022	2023	
1	2	3	4
1. Затверджено первинним кошторисом, грн	1 288 000,00	874 000,00	-414 000,00
2. Уточнений план, грн	1 206 600,00	1 174 176,00	-32 424,00
3. Касові видатки, грн	1 206 600,00	1 170 105,00	-36 495,00
4. Рівень виконання уточненого плану, %	100,0	99,65	-0,35
5. Залишок невикористаних асигнувань, грн	0,00	4 071,00	+4 071,00

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток В)*

Детальний аналіз інформації, представленої в таблиці 2. 4, забезпечує можливість ідентифікації наступних тенденцій у фінансуванні стипендіального фонду.

У 2022 році первинний кошторис передбачав фінансування в обсязі 1 288 000 гривень. Однак протягом року було здійснено секвестування бюджетних призначень у розмірі 81 400 грн, що, ймовірно, було зумовлено перерозподілом витратів державного бюджету в умовах воєнного стану. Уточнений план передбачав фінансування в обсязі 1 206 600 гривень, яке було повністю реалізовано, що свідчить про 100-відсоткове виконання запланованих витрат. Відсутність залишків на кінець року свідчить про ефективність планування касових витрат та точність бухгалтерських розрахунків, здійснених в умовах складної фінансової ситуації.

Виконаний аналіз вказує на значну волатильність планових показників стипендіального фонду, що передбачає необхідність постійної готовності облікового персоналу Коледжу до внесення змін у кошторис та коригування фінансових розрахунків. Незважаючи на варіації в обсягах фінансування, заклад демонструє високий рівень касової дисципліни, виконуючи план на рівні 99,7–100%.

Узагальнюючи результати організаційно-економічного аналізу, був проведений SWOT-аналіз який сприяє ідентифікації сильних і слабких сторін фінансової діяльності досліджуваної установи, а також визначенню зовнішніх можливостей і загрози які викладені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 — SWOT-аналіз фінансового стану ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ»

Критерії	Детальна характеристика
1	2
Сильні сторони (Strengths)	1) Позитивний фінансовий результат: Досягнення профіциту бюджету у 2023 році в сумі +1 156 573 грн після дефіцитного 2022 року. 2) Зростання фінансової автономії: Збільшення частки власних надходжень (спеціального фонду) у структурі доходів до 46,28% у 2023 році.
Слабкі сторони (Weaknesses)	1) Висока частка захищених статей: Витрати на оплату праці та соціальні заходи складають 73,94% загального бюджету. 2) Залежність від державного фінансування: Понад 53% доходів все ще формуються за рахунок бюджетних асигнувань.
Можливості (Opportunities)	1) Диверсифікація доходів: Зростання доходів від надання платних послуг на 36,8% (до 6,3 млн грн) свідчить про наявність платоспроможного попиту на освітні послуги 2) Залучення грантових коштів: Позитивна динаміка доходів від необмінних операцій (благодійність, гранти), які зросли на 77% у 2023 році.
Загрози (Threats)	1) Інфляційні ризики: Зростання цін на енергоносії та товари може нівелювати ефект від збільшення доходів спецфонду. 2) Зміни у законодавстві: Нестабільність нормативної бази щодо нарахування стипендій та соціальних виплат.

**Джерело: складено на основі власного аналізу автором самостійно*

Результати проведеного SWOT-аналізу вказують на те, що ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» обрав стратегію «Махі-Махі», що характеризується використанням власних сильних сторін для реалізації існуючих можливостей. Установа активно використовує свої конкурентні переваги, такі як фінансова автономія та кадровий потенціал, для реалізації ринкових можливостей, зокрема

збільшення набору студентів на контрактній основі та залучення додаткових фінансових ресурсів. Це дало можливість Коледжу не лише компенсувати втрати, спричинені інфляцією, а також впоратися з недофінансуванням з боку держави, але й досягти прибуткової діяльності в 2023 році. Водночас, критично важливим аспектом є висока залежність видаткової частини бюджету від фонду оплати праці, що робить фінансову діяльність установи вразливою до будь-яких коливань у доходах.

2.2 Організація облікового процесу та документообігу з нарахування стипендій

Організація обліку фінансових розрахунків зі здобувачами освіти коледжі ґрунтується на строгій ієрархічній системі нормативно-правового регулювання. Фундаментом зазначеної системи є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає, що відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, а також за забезпечення документального фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій покладається на керівника закладу директора Коледжу. Ведення обліку безпосередньо покладено на бухгалтерську службу, яку очолює головний бухгалтер.

Відповідно до Положення про облікову політику Коледжу, облік фінансових зобов'язань щодо стипендіатів виконується централізованою бухгалтерією. Даний підхід сприяє формуванню єдиної методології нарахувань, забезпечує ефективний контроль за використанням бюджетних асигнувань, а також підвищує оперативність у процесі складання звітності. Аналіз штатного розпису Коледжу на дату 1 квітня 2024 року свідчить про наявність достатнього кадрового потенціалу, здатного забезпечити якісне ведення обліку. Зокрема, штат бухгалтерської служби сформований з висококваліфікованих спеціалістів, функціональні обов'язки яких чітко розподілені відповідно до окремих ділянок обліку. У контексті обліку стипендій значну роль відіграє розрахункова група бухгалтерії, яка здійснює

обробку та контроль фінансових операцій, пов'язаних із нарахуванням та виплатою стипендій. Функціональні обов'язки бухгалтера даної групи включають:

- Прийом та верифікація первинних документів, що включають накази про зарахування, відрахування, надання академічних відпусток та призначення стипендій.

- Внесення даних до автоматизованої системи обліку, що передбачає створення карток особових рахунків.

- Розрахунок сум академічних та соціальних стипендій, а також індексації і матеріальної допомоги.

- Утримання з сум стипендій, зокрема профспілкових внесків та відповідно до виконавчих листів.

- Утворення розрахунково-платіжних відомостей та реєстрів для здійснення виплат коштів.

- Підготовка платіжних інструкцій для органів Державної казначейської служби України.

- Складання меморіального ордеру № 5, що має за мету зведення розрахункових відомостей щодо заробітної плати та стипендій.

Такий розподіл обов'язків сприяє зменшенню ризиків помилок та зловживань, оскільки процес нарахування та виплати коштів підлягає контролю на декількох етапах, здійснюваному різними посадовими особами (бухгалтер, головний бухгалтер, директор).

Основу бухгалтерського обліку становить первинний документ, що фіксує факт здійснення господарської операції. У системі обліку фінансових зобов'язань перед стипендіатами Коледжу документообіг виступає як складний і багатоетапний процес, що передбачає інтеграцію діяльності кількох структурних підрозділів, зокрема навчальної частини (відділень), стипендіальної комісії, адміністрації та бухгалтерії.

Зовнішнє ініціювання облікового процесу являє собою процес, при якому зовнішні чинники або суб'єкти спричиняють початок відповідних облікових дій.

Ключовою характеристикою, відображеною на графіку, є те, що процедура документообігу ініціюється за межами бухгалтерської служби. Початкові дані формується в навчальному підрозділі (факультетах або відділеннях) на основі результатів семестрового контролю. Це створює безпосередню залежність бухгалтерії від ефективності та якості діяльності методистів і завідувачів відділень. Будь-яка затримка на етапі передачі рейтингових списків або протоколів стипендіальної комісії автоматично спричиняє зміщення термінів нарахування, що є недопустимим у рамках суворого регламенту казначейського обслуговування.

Проблема «цифрового розрива» в контексте обробки даних. Аналіз технології обробки інформації виявив істотний недолік: процес автоматизації реалізується лише частково. Рейтинги успішності формуються за допомогою електронних таблиць (Excel), які виступають ефективним інструментом для проведення розрахунків балів. На наступному етапі, що стосується підготовки Наказу директора, здійснюється перехід від цифрового формату до паперового. Бухгалтер, отримавши паперовий наказ, змушений вручну вносити дані, такі як прізвище, ім'я та по батькові студента, вид стипендії та період виплати, до спеціалізованого програмного комплексу, наприклад, «UA-Бюджет». Подвійне введення інформації, яке полягає в первинному занесенні даних методистом у середовище Excel та подальшому введенні цих даних бухгалтером у спеціалізовану програму, не лише підвищує трудомісткість відповідних процесів, але й суттєво збільшує ризик виникнення механічних помилок, включно з опечатками в прізвищах і номерах рахунків. Це, в свою чергу, вимагає додаткових часових витрат на перевірку та узгодження інформації.

Специфіка контролю за соціальними виплатами. Особливу увагу необхідно приділити блоку документообігу, що стосується соціальних стипендій. На відміну від академічних стипендій, які базуються на рейтингових показниках, у даному випадку визначальним чинником є юридична експертиза супровідних документів. Графік документообігу суттєво покладає на бухгалтерію обов'язок виконання функції додаткового контролю, що можна охарактеризувати як превентивний аудит.

Бухгалтер, відповідальний за зобов'язання, зобов'язаний здійснити не лише перевірку наявності відповідного наказу, а й оцінку валідності комплекту документів, що підтверджують пільговий статус. До складу цього пакету документів можуть входити копії посвідчень учасників бойових дій, довідки медико-соціальної експертної комісії про інвалідність, а також довідки про малозабезпеченість. Ключовим аспектом у зазначеній сфері є моніторинг строків дії цих документів. Помилка, що виникає на цьому етапі (наприклад, нарахування виплати на основі довідки, термін дії якої закінчився), кваліфікується контролюючими органами як нецільове використання бюджетних коштів, що, в свою чергу, може призвести до адміністративної відповідальності.

Роль розпорядчого документа в організації та управлінні процесами. Таблиця 28 чітко ілюструє, що єдиною легітимною основою для відображення кредиторської заборгованості перед студентом (відображення на кредиту рахунку 6512) є наказ директора. Жодні попередні переліки, службові записки або усні вказівки не можуть слугувати підставою для проведення нарахувань. Цей факт підтверджує строгий контроль за обліком у бюджетній установі, а також відповідність принципу законності здійснення господарських операцій.

Узагальнення: Отже, наявна система документообігу забезпечує легітимність процесу нарахувань, проте виявляється недостатньо ефективною з огляду на раціональне використання робочого часу внаслідок відсутності наскрізної автоматизації. Етап перенесення даних з наказів до облікової системи являє собою «вузьке місце», що підкреслює необхідність впровадження інтегрованих інформаційних рішень, обґрунтованих у третьому розділі даної роботи.

Для систематизації інформації щодо розрахунків зі стипендіатами, Коледж використовує План рахунків бухгалтерського обліку, що функціонує в державному секторі, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 1203. Синтетичний облік здійснюється на пасивному субрахунку 6512, який призначений для обліку розрахунків з виплати стипендій. Сальдо субрахунку 6512, яке постійно має кредитове значення, відображає суму заборгованості Коледжу перед студентами на

початок або кінець звітного періоду. Аналіз звітів про надходження та використання коштів (форма № 2д) за 2022 та 2023 роки свідчить про відсутність заборгованості на кінець року, що вказує на високу платіжну дисципліну.

Оборот за кредитом субрахунку 6512 фіксує нарахування зобов'язань, що включає суми стипендій, індексацій та матеріальної допомоги, в той час як оборот за дебетом відображає їх погашення, яке охоплює виплату коштів, а також утримання податків і внесків.

Особливістю обліку в бюджетних установах є вимога щодо одночасного ведення обліку витрат та зобов'язань. У Коледжі нарахування стипендій фіксується у бухгалтерському обліку через такі бухгалтерські проводки: Дебет 8011 «Витрати на оплату праці» — Кредит 6512. Використання рахунку 8011 для обліку стипендій, незважаючи на те, що така виплата не є заробітною платою в контексті трудового законодавства, регулюється Інструкцією щодо застосування Плану рахунків і сприяє адекватному формуванню фінансового результату виконання кошторису.

Однією з ключових складових системи обліку є аналітичний облік. У Коледжі його структура організована відповідно до наступних аспектів:

- Згідно з кодами економічної класифікації видатків (КЕКВ), основний обсяг стипендій відображається під кодом 2720, що позначає «Стипендії». Виплати, які здійснюються дітям-сиротам для придбання одягу, взуття та м'якого інвентарю, можуть проводитися відповідно до бюджетної класифікації за кодом економічної класифікації видатків бюджету (КЕКВ) 2730, що охоплює «Інші виплати населенню». Коректне кодування є вирішальним аспектом у процесі підготовки бюджетної звітності, зокрема, стосується складання Звіту форми. На жаль, ви не надали текст, який потрібно переписати. Будь ласка, вставте його, і я допоможу вам переписати його в академічному стилі.

- У контексті джерел фінансування доцільно провести чітке розмежування між коштами загального фонду, зокрема бюджетними стипендіями, та коштами спеціального фонду, до яких можуть належати, наприклад, іменні стипендії, надані спонсорами, за умови їх наявності.

- Персоніфікований облік реалізується за допомогою ведення карток особових рахунків. Даний реєстр включає в себе персональні дані студента (прізвище, ім'я, по батькові, ідентифікаційний код), а також інформацію про всі нарахування та утримання, що мали місце протягом всього періоду навчання.

У контексті інфляційних процесів, що мають місце в економіці України, питання індексації стипендій набуває особливого значення. Бухгалтерія Коледжу функціонує відповідно до Порядку проведення індексації грошових доходів населення № 1078. Механізм індексації у Коледжі реалізується наступним чином:

Визначення базового місяця: для новопризначених стипендіатів (першокурсників) базовим місяцем є місяць, у якому було здійснене зарахування; у випадку інших стипендіатів базовим вважається місяць останнього підвищення розміру стипендії.

Розрахунок коефіцієнта індексації здійснюється шляхом накопичення підсумків, використовуючи індекси споживчих цін, дані про які публікує Державна служба статистики України. Право на індексацію встановлюється у випадку, коли показник індексу споживчих цін (ІСЦ) перевищує поріг у 103%.

Процедура розрахунку суми індексації: стипендія підлягає індексації в межах встановленого прожиткового мінімуму для осіб працездатного віку.

Збільшення планових показників фінансування стипендіального фонду у 2024 році до 1 541 400 грн, що є на 76,4% більшим у порівнянні з показниками на початку 2023 року, в значній мірі обумовлено необхідністю фінансування індексаційних виплат. Це зростання відбувається на тлі незмінності базових розмірів академічних стипендій.

Система внутрішнього контролю в Коледжі базується на принципах розподілу повноважень та багатоступеневої перевірки. Попередній контроль виконується головним бухгалтером на стадії погодження проекту наказу про призначення стипендій. Перевіряється наявність відповідних бюджетних асигнувань, закріплених у кошторисі за кодом програмної класифікації видатків бюджету (КПКВК) 2201190, а також відповідність розмірів стипендій чинному законодавству. Поточний

контроль виконується в процесі проведення нарахувань. Бухгалтер здійснює аналіз коректності впровадження алгоритмів розрахунку, зокрема у контексті індексації та оподаткування, у випадках перевищення суми неоподаткованого мінімуму. Пост-контроль (подальший контроль) здійснюється шляхом проведення інвентаризації розрахунків, звірки даних аналітичного та синтетичного обліку, а також під час підготовки квартальної та річної звітності. Аналіз звітів про фінансові результати за 2022–2023 роки свідчить про відсутність суттєвих розбіжностей та кредиторської заборгованості, що підтверджує ефективність функціонуючої системи контролю.

У підсумку, можна констатувати, що організація облікового процесу розрахунків із стипендіатами у Вищому спеціалізованому навчальному закладі «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету» відповідає вимогам національних стандартів та нормативно-правового регулювання в галузі бюджетного законодавства. Забезпечено належний документальний супровід усіх операцій, раціоналізовано розподіл обов'язків та впроваджено ефективну систему внутрішнього контролю. Одночасно, перспективи для вдосконалення полягають у напрямку розширення автоматизаційних процесів та впровадження електронного документообігу між структурними підрозділами Коледжу.

2.3 Аналіз динаміки, структури та ефективності використання стипендіального фонду

Першим етапом проведеного дослідження є аналіз змін, що відбулися у бюджетному плануванні. Аналіз динаміки затверджених кошторисних призначень сприяє виявленню тенденцій державної політики щодо підтримки студентства, а також оцінці реакції управлінського компоненту коледжу на зміни в контингенті здобувачів, що відображено в наведеній таблиці 2.6. Зокрема, порівняння обсягів фінансування за загальним та спеціальним фондами дозволяє визначити рівень фінансової автономії закладу та ступінь його залежності від державних асигнувань.

Такий підхід забезпечує комплексне бачення ресурсної бази, яка формує підґрунтя для своєчасного здійснення розрахунків зі стипендіального забезпечення.

Таблиця 2.6 — Аналіз динаміки планових обсягів фінансування стипендіального фонду (2022–2024 рр.)

Показник	Роки			Відхилення (+/-)	Темп росту
	2022	20223	2024		
1	2	3	4	5	6
Загальний обсяг фінансування (КПКВК 2201190), грн	1 288 000,00	874 000,00	1 541 400,00	+253 400,00	119,67
КЕКВ 2720 «Стипендії»	1 288 000,00	874 000,00	1 541 400,00	+253 400,00	119,67
Абсолютне відхилення до попереднього року, грн	—	-414 000,00	+667 400,00	X	X

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток В)*

Тенденція зниження (2022–2023 рр.): Аналіз свідчить про те, що 2023 рік виявився найскладнішим етапом для стипендіального фонду Коледжу. Планові призначення були знижені на 414 000 гривень, що становить зменшення з 1,28 мільйона гривень до 874 тисяч гривень. Зниження склало 32,1%, що відповідало значенню в гривнях (грн). Різке зменшення фінансування на початку бюджетного року можна пояснити переглядом лімітів стипендіатів у контексті економії державних коштів, а також ймовірним скороченням кількості студентів бюджетної форми навчання, що стало наслідком існуючих міграційних процесів.

Тенденція відновлення (2023–2024 роки): Проект бюджету на 2024 рік вказує на суттєву зміна напрямку розвитку. Заплановано рекордне підвищення обсягу фінансування до 1 541 400 гривень. Темп зростання в порівнянні з попереднім роком становив 176,36%, що є безпрецедентним показником. Це свідчить про стабілізацію контингенту студентів та про врахування в планах індексації розміру стипендій відповідно до зростання прожиткового мінімуму.

Структурні зміни: Важливим показником є збільшення частки видатків на стипендії в загальному фонді бюджету Коледжу. У 2023 році планувалося, що лише 14,6% коштів загального фонду буде виділено на стипендії, тоді як у 2024 році ця

пропорція зросла до 20,3%. Це свідчить про посилення соціального аспекту в бюджетній політиці закладу.

Планування є лише початковим етапом бюджетного процесу. Справжня ефективність діяльності бухгалтерської служби визначається якістю виконання кошторисних зобов'язань. Для оцінювання зазначеного аспекту було здійснено порівняльний аналіз, результати якого представлені у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 — Аналіз ефективності виконання бюджету за програмою 2201190 «Виплата академічних стипендій»

Показники	Роки		Відхилення
	2022	2023	
1. Затверджено кошторисом на початок року, грн	1 288 000,00	874 000,00	-414 000,00
2. Уточнений план на, грн	1 206 600,00	1 174 176,00	-32 424,00
3. Касові видатки, грн	1 206 600,00	1 170 105,00	-36 495,00
4. Залишок невикористаних асигнувань, грн	0,00	4 071,00	+4 071,00
5. Рівень виконання плану, %	100,00%	99,65%	-0,35%

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток В)*

Аналіз адаптивності планування (Коефіцієнт коригування). У 2022 році було зафіксовано негативне коригування плану, що відображено у коефіцієнті 0,94. Початковий кошторис, встановлений на рівні 1,288 мільйона гривень, зазнав зменшення до 1,206 мільйона гривень, що становить зниження на 81,4 тисячі гривень. Зазначена сума становить гривні (грн). Це свідчить про проведення секвестрування бюджету в контексті початку військових дій або про необхідність здійснення економії фінансових ресурсів унаслідок виїзду студентів за кордон. У 2023 році було зафіксовано значний позитивний коефіцієнт коригування, що становить 1,34. Адміністрація коледжу розпочала новий навчальний рік з обмеженим бюджетом, який становить 874 тисячі гривень. Протягом року було обґрунтовано потребу та залучено додаткові кошти в розмірі 300 176 гривень. Цей показник є критично важливим для оцінки ефективності фінансового менеджменту, оскільки він сприяв запобіганню виникнення заборгованості перед студентами.

Аналіз касової дисципліни. У 2022 році рівень виконання плану становив 100,00%. Цей результат є оптимальним для бюджетної установи, оскільки він свідчить про повну відповідність фактично здійснених нарахунків виділеним асигнуванням. У 2023 році рівень виконання становив 99,65%. Залишок невикористаних коштів у розмірі 4 071 гривня є технічним і становить менше 0,4% від річного обсягу. Його виникнення, імовірно, пов'язане з процесом округлення сум індексації або змінами у контингенті, що відбулися в останні дні грудня. Наявність даного незначного залишку не розглядається як порушення бюджетної дисципліни; навпаки, вона свідчить про обережний підхід до використання фінансових ресурсів, що включає уникнення перевитрат.

Для більш глибокого аналізу напрямків використання фінансових ресурсів було проведено дослідження структури видатків відповідно до їх економічної сутності. У контексті бюджетного обліку Коледжу витрати на стипендії класифікуються відповідно до економічної класифікації видатків за кодом 2720. Проте, проведений аналіз зведених планів використання бюджетних коштів виявив наявність додаткових витрат на соціальне забезпечення, які реалізуються в рамках іншої бюджетної програми, деталізованої у представлених таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 — Структура видатків на соціальний захист здобувачів освіти за всіма джерелами фінансування (2022–2024 рр.)

Бюджетна програма	Вид виплат	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Частка
КПКВК 2201190	Академічні стипендії	1 206 600	1 170 105	1 541 400	94,7
КПКВК 2201420	Інші виплати населенню	60 080	86 292	86 292	5,3
РАЗОМ	Всього на соціальний захист	1 266 680	1 256 397	1 627 692	100,0

**Джерело: розрахунки були здійснені на основі фінансової звітності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» (Додаток Г)*

Дані, представлені в таблиці, ілюструють широкий спектр соціальної підтримки. Окрім надання стипендій, Коледж також здійснює фінансові витрати відповідно до Класифікатора економічної діяльності за кодом 2730 «Інші виплати

населенню» у контексті реалізації програми підготовки кадрів. У 2023 році зазначені видатки становили 86 292 гривні, що відзначає зростання на 43,6% порівняно з 2022 роком. Вказані фінансові ресурси використовуються для надання підтримки дітям-сиротам і особам, які позбавлені батьківського піклування, шляхом забезпечення їх необхідним одягом, взуттям та харчуванням, що є відповідно до законодавства гарантованою нормою. Зростання частки зазначених витрат свідчить про належне виконання коледжем функцій соціального опікуна стосовно вразливих категорій студентів. У 2024 році загальний бюджет соціальної підтримки, що включає стипендії та соціальні виплати, становитиме 1,63 мільйона гривень, що є найвищим показником за останні три роки.

Здійснений всебічний аналіз динаміки, структури та ефективності використання стипендіального фонду ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» дає змогу сформулювати наступні узагальнюючі висновки:

Відновлення позитивної динаміки: Після вимушеного зменшення фінансування у 2023 році, у 2024 році спостерігається значний тренд на зростання обсягів стипендіального забезпечення, що становить 76% у порівнянні з планом попереднього року. Дане явище формує стійку фінансову базу для забезпечення матеріальних заохочень студентів.

Висока ефективність фінансового менеджменту: Аналіз виконання бюджету продемонстрував здатність керівництва коледжу оперативно реагувати на фінансові дисбаланси, зокрема шляхом коригування кошторисів, що включало залучення додаткових 300 тисяч гривень. У 2023 році. Дане підходження сприяло запобіганню виникнення заборгованості та забезпеченню сталості виплат.

Відсутність нецільового використання коштів підтверджується відповідними даними звітності. Комплексність соціального захисту: Коледж здійснює не лише виплату стипендій, але також активно фінансує додаткові соціальні гарантії для пільгових категорій населення, при цьому витрати на ці цілі збільшилися на 43% у 2023 році. Що дозволило провести дослідження цього напрямку також, за результатами скласти висновки про динаміку розвитку підтримуваної вразливих категорій.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проведено комплексний аналіз практичних аспектів обліку розрахунків зі здобувачами вищої освіти на прикладі Відокремленого структурного підрозділу «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету». Дослідження охопило організаційно-економічну характеристику установи, методику бухгалтерського обліку та документообігу, а також аналіз ефективності використання стипендіального фонду. За результатами проведеної роботи можна зробити наступні узагальнюючі висновки.

1. Оцінка фінансово-економічного стану та кадрового потенціалу Аналіз організаційно-економічної характеристики засвідчив, що ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» функціонує як стійка бюджетна установа з високим рівнем фінансової автономії. Попри статус відокремленого підрозділу без права юридичної особи, коледж має власний баланс та рахунки в Казначействі, що дозволяє йому гнучко управляти ресурсами. Ключовою тенденцією досліджуваного періоду (2022–2024 рр.) стала успішна адаптація закладу до умов воєнного стану та скорочення бюджетного фінансування. Це підтверджується ліквідацією дефіциту бюджету (який мав місце у 2022 році) та виходом на профіцитний рівень у 2023 році (+1,15 млн грн). Головним драйвером цього зростання стала активізація діяльності за спеціальним фондом: частка власних надходжень у структурі доходів зросла до 48,9%. Позитивна динаміка простежується і в кадровій політиці. Зростання штатної чисельності персоналу на 25,6% відбулося переважно за рахунок працівників, що фінансуються зі спеціального фонду (+149,7% темп росту). Це свідчить про ефективну стратегію комерціалізації освітніх послуг, яка дозволяє коледжу самостійно забезпечувати розширення штату та підвищувати середню заробітну плату (на 17,2%) для збереження кадрового потенціалу в умовах інфляції. Проведений SWOT-аналіз підтвердив, що коледж обрав стратегію «Махі-Махі», максимально використовуючи внутрішні сильні сторони (автономію, кадровий резерв) для реалізації зовнішніх можливостей (попит на освітні послуги). Однак слабкою стороною залишається висока частка захищених статей видатків (понад 73% бюджету йде на оплату праці та соціальні внески), що робить установу вразливою до будь-яких касових розривів.

2. Характеристика системи бухгалтерського обліку та документообігу

Дослідження організації облікового процесу показало, що він побудований на чіткій нормативно-правовій базі та відповідає вимогам національних стандартів для державного сектору. Облік розрахунків зі стипендіатами ведеться централізованою бухгалтерією на субрахунку 6512 «Розрахунки з виплати стипендій». Виявлено, що система внутрішнього контролю є багаторівневою та ефективною. Розподіл обов'язків між навчальною частиною (формування рейтингів), стипендіальною комісією (призначення) та бухгалтерією (нарахування та виплата) мінімізує корупційні ризики. Особливо важливу роль бухгалтерія відіграє в контролі соціальних виплат, виконуючи функцію «превентивного аудиту» документів, що підтверджують пільговий статус студентів. Водночас, аналіз технології обробки інформації виявив суттєву проблему, яку можна охарактеризувати як «цифровий розрив».

Попри використання засобів автоматизації (Excel у навчальній частині, ПЗ «UA-Бюджет» у бухгалтерії), між цими етапами відсутня пряма інтеграція. Процес передачі даних відбувається через паперові носії (Накази директора), що змушує бухгалтера вручну вносити персональні дані студентів та реквізити до облікової системи. Таке дублювання функцій не лише є трудомістким, але й створює високий ризик механічних помилок (у прізвищах, номерах рахунків), що є неприпустимим в умовах суворого казначейського обслуговування. Це «вузьке місце» потребує негайного усунення шляхом впровадження наскрізних інформаційних технологій.

3. Аналіз ефективності використання стипендіального фонду

Аналіз динаміки фінансування за бюджетною програмою КПКВК 2201190 показав значну волатильність. 2023 рік характеризувався суттєвим зменшенням планових асигнувань (на 32%), що стало викликом для фінансового менеджменту коледжу. Проте, управлінський персонал продемонстрував високу адаптивність: завдяки коригуванню кошторисів та залученню додаткових коштів вдалося уникнути заборгованості. Планові показники на 2024 рік свідчить про відновлення державної підтримки: закладено зростання стипендіального фонду на 76,4% (до 1,54 млн грн), що дозволить

покрити індексаційні витрати та забезпечити соціальний захист студентів. Особливої уваги заслуговує високий рівень бюджетної дисципліни. Показник виконання уточненого плану на рівні 99,65–100% свідчить про точність розрахунків та ефективність касового планування. Також встановлено, що коледж не обмежується лише виплатою академічних стипендій, а й активно фінансує інші соціальні заходи (забезпечення сиріт), видатки на які зросли на 43%.

Узагальнення проблем та перспективи Підсумовуючи, можна стверджувати, що система обліку розрахунків зі здобувачами освіти у ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» є легітимною, контрольованою та забезпечує цільове використання бюджетних коштів. Фінансовий стан установи є стабільним завдяки диверсифікації доходів.

Проте, для переходу від фіскальної моделі обліку (орієнтованої на звітність) до управлінської, необхідно вирішити низку виявлених проблем:

- Низький рівень автоматизації комунікації між підрозділами: Ручне перенесення даних з наказів до бухгалтерської програми уповільнює роботу та генерує помилки.

- Відсутність прозорого доступу студентів до даних: Здобувачі освіти не мають оперативного доступу до інформації про нарахування, що створює навантаження на бухгалтерію через необхідність видачі паперових довідок.

Трудомісткість контрольних процедур: Перевірка термінів дії пільгових документів здійснюється вручну, що несе ризики людського фактору.

Вирішення цих проблемних аспектів шляхом впровадження сучасних цифрових інструментів, зокрема електронного кабінету студента та автоматизованого імпорту даних, стане основою для розробки практичних рекомендаційу третьому розділі даної кваліфікаційної роботи. Зокрема, детальному обґрунтуванню підлягатимуть технічні аспекти інтеграції облікового програмного забезпечення з базами даних навчального відділу. Це дозволить не лише оптимізувати трудові витрати бухгалтерії, але й мінімізувати операційні ризики, пов'язані з людським фактором.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗДОБУВАЧАМИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1 Організація та методика внутрішнього аудиту розрахунків стипендій

Внутрішній аудит фінансових взаємовідносин із стипендіатами слід трактувати як систематизовану діяльність, що полягає у наданні незалежних та об'єктивних висновків і рекомендацій. Ця діяльність має на меті удосконалення системи управління бюджетними коштами вищого навчального закладу. На відміну від зовнішнього контролю, що виконується Державною аудиторською службою, внутрішній аудит виступає як інструмент, який директор Коледжу може використовувати для запобігання можливим помилкам.

Основними завданнями внутрішнього аудиту стипендіального забезпечення в ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» є:

- Аналіз законності: верифікація відповідності нарахованих сум чинному законодавству України, зокрема Постанові Кабінету Міністрів України № 882 [18], а також внутрішнім розпорядчим документам організації.

- Оцінка достовірності передбачає проведення перевірки точності даних бухгалтерського обліку та їх відповідності первинним документам, таким як накази та табелі, накази та табелі, що дозволяє своєчасно виявити механічні та арифметичні помилки, а також запобігти безпідставному нарахуванню або недоплаті коштів здобувачам освіти. Аудит цільового використання коштів передбачає підтвердження, що фінансові ресурси, виділені за кодом економічної класифікації видатків (КЕКВ) 2720 «Стипендії», були використані виключно для виплати стипендій, а не для фінансування інших потреб.

- Ефективність проведення аудиту обумовлюється яким розподілом контрольних повноважень. На основі проведеного аналізу штатного розпису Коледжу

на 2024 рік, було розроблено модель організаційної структури системи внутрішнього контролю, що охоплює три рівні відповідальності.

- На стратегічному рівні, директор коледжу має повну відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення належних умов для здійснення контролю. Директор затверджує склад стипендіальної комісії, підписує накази про призначення стипендій, а також здійснює аналіз звітів про результати проведених перевірок.

- Операційний рівень, представлений посадами головного бухгалтера, здійснює моніторинг дотримання вимог бюджетного законодавства у поточній діяльності. Головний бухгалтер здійснює візування проектів наказів, проводячи перевірку наявності бюджетних асигнувань (лімітів), а також контролює коректність оформлення платіжних документів перед їх подачею до Казначейства.

- Виконавчий рівень (Стипендіальна комісія та Бухгалтерія): Стипендіальна комісія проводить попередню перевірку під час формування рейтингів успішності. Бухгалтери розрахункової групи виконують арифметичний контроль під час нарахування фінансових сум.

З метою підвищення ефективності контрольних процедур у нашій установі була розроблена методика внутрішнього аудиту, що враховує особливості функціонування Коледжу. Аудиторський процес слід структурувати на чотири послідовні етапи: планування, збір аудиторських доказів, проведення аналітичних процедур та оформлення отриманих результатів.

Етап 1. Планування аудиту - це процес, який передбачає розробку стратегії та визначення процедур для ефективного проведення аудиторської перевірки. На даному етапі здійснюється встановлення обсягу аудиторської перевірки, а також формулювання критеріїв, які слугуватимуть для оцінки суттєвості. Беручи до уваги велику кількість студентів та однорідність виконуваних операцій, пропонуємо використовувати комбінований підхід до вибору вибірки:

Суцільна перевірка: даний захід здійснюється в рамках операцій, пов'язаних з нарахуванням соціальних стипендій, з огляду на високий ризик порушень

законодавства, що стосується пільгових категорій населення. Зокрема, це стосується також виплат дітям-сиротам на забезпечення харчування та одягу (код економічної класифікації видатків 2730). Обсяг фінансування зазначених виплат у 2024 році складає 86 292 грн.

Вибіркова перевірка здійснюється в контексті академічних стипендій. Оптимальний обсяг вибірки становить 10-15% від загальної кількості особових рахунків, що належать до кожного підрозділу, або ж проведення повної перевірки одного окремого курсу.

Етап 2. Збір аудиторських доказів як етап перевірки по суті. Цей етап є ключовим і передбачає проведення ретельної роботи з документами. Аудитор зобов'язаний здійснити перевірку наявності та легітимності первинних документів, які послужили підставою для проведення розрахунків.

Етап 3 Аналітичні процедури та оцінка ризиків: підходи та методи. На даному етапі аудитору належить провести оцінку динаміки виплат та ідентифікувати можливі аномалії. Особливу увагу необхідно звернути на аудит процесу індексації. Зважаючи на те, що у 2024 році передбачено суттєве підвищення фінансування на 667 400 грн у порівнянні з початком 2023 року, значна частина цих коштів буде спрямована на проведення індексації. Типовою помилкою є недостатньо точне визначення базового місяця під час переведення студента на інший курс або при зміні розміру стипендії. Аудитор має провести вибірку перевірки історії нарахувань у 5-10 студентів з кожного курсу з метою підтвердження достовірності обчислення коефіцієнтів [7].

Слід також зазначити важливість аналізу залишків на рахунках. Відповідно до Звіту про надходження та використання коштів за 2023 рік, залишок невикористаних асигнувань складає лише 4 071 грн, що свідчить про високий рівень ефективності планування. Метою проведення аудиту є здійснення перевірки на предмет наявності можливих маніпуляцій у формуванні видатків відповідно до планових показників наприкінці звітного року, що може проявлятися, зокрема, у нарахуванні необґрунтованих премій або матеріальної допомоги. Оформлення результатів дослідження. Результати перевірки фіксуються у робочих документах аудитора, таких

як таблиці перерахунку та чек-листи. Фінальним документом є Акт внутрішнього аудиту або Звіт про перевірку, який подається директору Коледжу. Акт повинен містити детальний опис виявлених порушень, зокрема з зазначенням сум, що підлягають переплаті або недоплаті.

Крім того, в документі необхідно вказати на норми, які були порушені, а також надати рекомендації щодо їх усунення.

З метою підвищення ефективності контролю пропонується впровадження ризик-орієнтованого підходу. У процесі дослідження було визначено основні ризики в системі обліку стипендій Будинку студентів та персоналу ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ». На основі отриманих даних було розроблено карту ризиків, яка була систематизована у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 — Карта ризиків обліку розрахунків зі стипендіатами та заходи контролю

Зона ризику	Опис ризику	Рівень ризику	Рекомендовані контрольні процедури
1	2	3	4
Призначення стипендій	Включення до наказу студентів, які мають академічну заборгованість або низький рейтинговий бал.	Середній	Автоматична звірка електронного рейтингу з проектом наказу.
Соціальні виплати	Виплата соціальної стипендії після закінчення терміну дії пільгового документа	Високий	Ведення реєстру термінів дії пільг з функцією автоматичного нагадування у бухгалтерській програмі.
Індексація	Невірне визначення базового місяця, що призводить до переплати бюджетних коштів.	Високий	Щомісячна вибіркова перевірка розрахунку коефіцієнтів головним бухгалтером.
Введення даних	Механічні помилки при ручному перенесенні даних з паперових наказів до програми.	Середній	Впровадження імпорту наказів з деканату в електронному форматі. Подвійна перевірка реєстрів перед відправкою в банк.
Касові видатки	Перерахування коштів "мертвим душам" через затримку наказу про відрахування.	Середній	Встановлення жорсткого графіку подання наказів про рух контингенту.

**Джерело: складено на основі власного аналізу автором самостійно*

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що в умовах збільшення бюджетного фінансування до 1,54 млн грн у 2024 році існуюча система внутрішнього

контролю у ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» вимагає удосконалення. Запропонована автором методика внутрішнього аудиту, яка містить детальну програму перевірки, алгоритм дій та карту ризиків, забезпечить систематичний підхід до моніторингу використання фінансових ресурсів. Основним аспектом вдосконалення має стати перехід від формального контролю до ризик-орієнтованого аудиту, що надасть можливість виявляти системні помилки, зокрема в сферах індексації та соціальних виплат, а також забезпечити оперативне їх усунення. Це, в свою чергу, сприятиме зміцненню фінансової дисципліни та законності функціонування закладу.

3.2 Інвентаризація розрахунків стипендій як елемент достовірності обліку

Одним із основоположних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності у державному секторі є принцип достовірності. Для ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ», бюджет якого на 2024 рік передбачає виплату стипендій у розмірі 1 541 400 грн, забезпечення точності та достовірності інформації щодо розрахунків зі студентами є критично важливим завданням. Основним інструментом, який забезпечує підтвердження дійсності зобов'язань та надає можливість виявлення розбіжностей між обліковими даними і фактичним станом справ, є інвентаризація.

Інвентаризація розрахунків зі стипендіатами — це не формальна процедура, а комплексний процес перевірки обґрунтованості сальдо на рахунках обліку зобов'язань, який проводиться з метою забезпечення захисту майнових інтересів держави та студентів.

Процедура інвентаризації в Коледжі регулюється «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 року № 879 [22], а також відповідним внутрішнім Наказом щодо облікової політики. Відповідальність за організацію проведення інвентаризації покладається на директора коледжу. Виконання процедур проводить постійно діюча інвентаризаційна комісія, склад якої затверджується

наказом керівника. До складу комісії обов'язково повинні входити представники управлінського апарату, бухгалтерської служби, а також, за необхідності, представники органів студентського самоврядування, з метою забезпечення прозорості процесів.

Важливо зазначити, що відповідно до Податкового кодексу України (ст. 165.1.26) [21], сума стипендії, яка фінансується за рахунок державного бюджету, не підлягає оподаткуванню за умови, що вона не перевищує величину прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 1 січня звітного року, помножену на коефіцієнт 1,4 та округлену до найближчих 10 гривень.

Дослідження практики виконання контрольної роботи у Вищому навчальному закладі «Сумський фаховий коледж СНАУ» надало можливість систематизувати процес інвентаризації розрахунків зі стипендіатами. У результаті було виділено чотири ключові етапи, які представлені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 — Етапи проведення інвентаризації розрахунків зі стипендіального забезпечення у Коледжі

Етап	Зміст робіт	Документальне оформлення	Відповідальні особи
1	2	3	4
1. Підготовчий	Видання наказу про проведення інвентаризації (перед складанням річної звітності або у разі зміни матеріально відповідальних осіб). Формування комісії. Підготовка реєстрів аналітичного обліку.	Наказ директора «Про проведення річної інвентаризації»	Директор, Головний бухгалтер
2. Документальний	Суцільна перевірка обґрунтованості сум, що обліковуються на рахунку 6512. Звірка даних аналітичного обліку з даними синтетичного обліку. Перевірка наявності "мертвих душ".	Інвентаризаційні описи, Довідки про стан розрахунків, Акти звірки	Інвентаризаційна комісія
3. Аналітичний	Виявлення розбіжностей. Аналіз причин виникнення простроченої заборгованості. Перевірка термінів позовної давності для депонованих сум.	Порівняльна відомість результатів інвентаризації	Бухгалтерія
4. Заключний	Відображення результатів в обліку.	Протокол засідання інвентаризаційної комісії, Бухгалтерська довідка	Директор, Головний бухгалтер

**Джерело: складено на основі власного аналізу автором самостійно*

На відміну від інвентаризації матеріальних цінностей, яка передбачає фізичне підтвердження наявності активів, інвентаризація розрахунків насамперед полягає в проведенні документальної перевірки. Комісії необхідно визначити не лише розмір зобов'язання, але й обґрунтування його доцільності [8]. У процесі проведення інвентаризації субрахунку 6512 у Коледжі реалізуються наступні контрольні процедури:

- Аудит контингенту: Перевірка списків студентів, яким призначено стипендії у бухгалтерській програмі, з наказами щодо зміни контингенту (зарахування, відрахування, академічні відпустки), які надаються навчальним підрозділом. Дане дослідження сприяє виявленню помилкових нарахувань для осіб, які втратили статус студента.

- Перевірка "сплячих" рахунків: проведення аналізу особових рахунків, на яких протягом тривалого періоду (понад три місяці) не фіксується жодного руху коштів, або в разі, коли кошти повертаються банком. Це може вказувати на наявність помилки в реквізитах карткового рахунку або свідчити про те, що студент не отримав картку в банківській установі.

- Аналіз депонованих коштів: Проведення перевірки реєстру депонентів щодо дотримання терміну позовної давності, що складає три роки. У разі спливу встановленого терміну сума підлягає перерахунку до бюджету.

Результати інвентаризації слугують підставою для формування річної фінансової звітності. Відповідно до Звітів про фінансові результати (форма № 2-дс) ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» за 2022 та 2023 роки, станом на кінець звітного періоду кредиторська заборгованість за розрахунками з стипендіатами не була зафіксована. Це свідчить про те, що:

- Усі нараховані зобов'язання були виконані у встановлені терміни.
- Інвентаризаційна комісія не виявила нарахувань, які не підлягають обґрунтуванню, на рахунках 6512.
- Дані Балансу (форма № 1-дс) є достовірними та відповідають фактичному стану здійснених розрахунків.

Однак, практика аудиту бюджетних установ свідчить про те, що в процесі проведення інвентаризації часто виникають типові помилки, які потребують ретельного аналізу та класифікації для їх подальшого усунення. Врахування галузевої специфіки є критично важливим для забезпечення достовірності облікових даних. Тому, ґрунтуючись на нормативній базі, було проведено систематизацію можливих розбіжностей та методів їх врегулювання в контексті діяльності Коледжу, що детально викладено в таблицю 3.3.

Таблиця 3.3 — Типові розбіжності при інвентаризації стипендіальних розрахунків та алгоритм їх усунення

Вид розбіжності	Причина виникнення	Метод врегулювання в обліку	Кореспонденція рахунків
1	2	3	4
Зайве нарахування (Переплата)	Студента відраховано наказом, але наказ вчасно не передано в бухгалтерію. Стипендія виплачена.	Сторнування нарахування. Відображення дебіторської заборгованості студента подальшим відшкодуванням.	Дт 2111 — Кт 6512 відновлення боргу Дт 2313 — Кт 2111 внесення коштів у касу/на рахунок
Недорахування (Недоплата)	Технічна помилка при введенні рейтингового балу.	Донарахування суми стипендії за минулий період.	Дт 8011 — Кт 6512 додатковий запис
Повернення коштів банком	Помилка в реквізитах карткового рахунку або закриття рахунку студентом.	Коригування виплати. З'ясування актуальних реквізитів.	Дт 2313 — Кт 6512 відновлення зобов'язання перед студентом
Прострочена депонована заборгованість	Студент не звернувся за отриманням готівкової стипендії понад 3 роки.	Списання заборгованості в дохід бюджету.	Дт 6412 — Кт 2313 перерахування в бюджет

**Джерело: складено на основі власного аналізу автором самостійно*

У умовах цифровізації, які були згадані в пункті 2. 1, традиційний метод "ручної" перевірки відомостей втрачає свою ефективність. Коледж впровадив автоматизовану систему, що забезпечує можливість формування Акту інвентаризації розрахунків у електронному формат. Було запропоновано удосконалити цей процес шляхом інтеграції модуля автоматизованої звірки з

даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО). Це забезпечить інвентаризаційній комісії можливість автоматично перевіряти статус кожного студента (активний, відрахований, в академічній відпустці) перед закриттям місяця, що унеможливить нарахування стипендій студентам, які фактично не навчаються.

Щомісяця бухгалтер коледжу отримує виписку з реєстраційного рахунку, яка слугує підставою для обліку касових видатків. Інвентаризація передбачає проведення звірки залишків відкритих асигнувань. Аналіз звітності свідчить про те, що залишки асигнувань на кінець року є мінімальними, становлячи 4 071 гривню у 2023 році, або відсутніми. Інвентаризація розрахунків зі стипендіатами у ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» становить важливий складник системи внутрішнього контролю, яка забезпечує достовірність фінансової звітності.

Процедура інвентаризації має чітко визначений регламент і виконується систематично перед підготовкою річного звіту.

Відсутність кредиторської заборгованості у фінансовій звітності за 2022–2023 роки свідчить про високу ефективність поточних інвентаризаційних процедур, а також про своєчасність у вирішенні розбіжностей.

Основні ризики недостовірності обліку обумовлені людським фактором, зокрема несвоєчасною обробкою наказів, що вимагає посилення контролю на етапі звірки контингенту.

Пропонований алгоритм врегулювання розбіжностей представлений у таблиці. Автоматизація процесу звірки з Єдиним державним електронним базою з обліку (ЄДЕБО) сприятиме зниженню ризиків фінансових втрат і проведенню більш надійного обліку інформації, особливо в умовах збільшення обсягів фінансування. Впровадження цього інструменту дозволить мінімізувати вплив «людського фактора» при ручному перенесенні даних, гарантуючи, що нарахування стипендій здійснюється виключно актуальним студентам, чий статус підтверджено у державній базі.

3.3 Шляхи вдосконалення та оптимізація обліку розрахунків зі здобувачами вищої освіти

Проведене дослідження теоретичних основ, нормативного регулювання та практичного стану обліку розрахунків зі стипендіатами у ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» дало змогу виявити як позитивні аспекти, такі як фінансова стійкість та відсутність заборгованості, так і низку проблемних питань, які потребують подальшого вирішення. У контексті швидкої цифровізації освітнього простору та зростання обсягів фінансування, які у 2024 році досягнуть 1,54 млн грн, традиційні методи обліку, що ґрунтуються на паперовому документообігу та ручному введенні даних, перетворюються на перешкоду для підвищення ефективності.

Метою цього підрозділу є обґрунтування сукупності заходів, спрямованих на оптимізацію обліково-аналітичного забезпечення розрахунків зі здобувачами. Ці заходи орієнтовані на підвищення прозорості, оперативності та точності інформаційних потоків.

Впровадження інтегрованої інформаційної системи «Електронний деканат – Бухгалтерія» є важливим етапом у модернізації управлінських процесів в освітніх закладах [9]. Дана система має на меті оптимізувати обробку даних, спростити взаємодію між адміністрацією, викладацьким складом та студентами, а також забезпечити ефективний облік фінансових операцій.

Ключовою проблемою, виявленою у розділі 2, є розрив між базами даних навчального відділу, відповідального за формування рейтингів, та бухгалтерської служби, яка здійснює нарахування фінансових коштів. Це призводить до повторення функцій та збільшення ймовірності виникнення механічних помилок. Запропоновано реалізувати модель комплексної автоматизації облікового процесу через розробку інтегрованого модуля для обміну даними.

Сутність запропонованої ініціативи полягає в реалізації автоматизованої процедури експорту наказів, що стосуються руху контингенту та призначення

стипендій, з системи управління навчальним процесом безпосередньо в бухгалтерське програмне забезпечення.

Переваги імплементації:

- Мінімізація впливу людського фактора полягає у виключенні етапу ручного введення прізвищ та номерів рахунків, здійснюваного бухгалтером.

- Оперативність: наказ про відрахування студента стає доступним бухгалтеру з моменту його підписання директором, що усуває можливість безпідставного нарахування стипендії.

- Економія робочого часу: відповідно до наших розрахунків, автоматизація процесу обробки наказів про призначення стипендій (для 100 осіб) дозволить зменшити час, необхідний для їх обробки, з 2 годин до 5 хвилин.

У контексті стратегії цифровізації Коледжу висувається пропозиція щодо розробки та впровадження сервісу «Електронний кабінет студента». Даний веб-портал або мобільний додаток забезпечує можливість здобувачам у режимі реального часу отримувати інформацію про стан їхніх фінансових розрахунків.

Функціональні можливості кабінету:

- Аналіз історії нарахувань стипендій, включаючи академічні, соціальні та індексаційні виплати.

- Контроль за утриманнями, зокрема профспілковими внесками.

- Можливість самостійного формування та електронного завантаження Довідки про доходи, що супроводжується накладенням електронного підпису та печатки Коледжу, для подання до органів соціального захисту.

- Отримання повідомлень щодо призначення або анулювання стипендії.

- Економічний ефект: Скорочення навантаження на бухгалтерську службу внаслідок зниження обсягу роботи, пов'язаного з видачею паперових довідок та наданням усних консультацій студентам. Це забезпечить вивільнення часу фахівців для здійснення аналітичних функцій.

На основі виявлених недоліків та з метою підвищення ефективності облікових процедур у Коледжі, пропонуються наступні зміни:

- Цифровізація документообігу: Затвердити використання електронних первинних документів із застосуванням КЕП як пріоритетних. Це забезпечить відповідність чинному законодавству у сфері електронних довірчих послуг та скоротить витрати на канцелярське приладдя.

- Посилення виконавської дисципліни: Встановити граничний термін передачі наказів про рух контингенту до бухгалтерії — протягом 24 годин після підписання. Це унеможливить безпідставні нарахування стипендій відрахуванням особам.

- Верифікація даних: Запровадити обов'язкову щоквартальну звірку облікових даних із базою ЄДЕБО, що гарантуватиме актуальність інформації про студентів-пільговиків.

- Фінансове резервування: Визначити методику формування резерву на виплату стипендій за рахунок спеціального фонду. Це стане інструментом гарантування соціальних виплат у разі перебоїв з бюджетним фінансуванням.

З огляду на великі обсяги соціальних виплат (в тому числі. У контексті фінансування дітей-сиріт за КЕКВ 2730, пропонується впровадження елементів ризик-орієнтованого контролю. Це передбачає розробку Карти ризиків стипендіального забезпечення, яка буде інтегрована в інформаційну облікову систему. Програма буде автоматично позначати операції, що виявляють ознаки ризику, за допомогою червоного прапорця.

Реалізація запропонованих шляхів вдосконалення сприятиме досягненню як соціального, так і економічного ефекту, що детально представлено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 — Прогнозна ефективність заходів з оптимізації обліку

Захід	Соціальний ефект	Управлінський ефект
1	2	3
Інтеграція баз даних	Зниження ризику помилок у своєчасності нарахувань.	Скорочення трудовитрат бухгалтера на 30-40%. Економія фонду робочого часу.
Електронний кабінет	Підвищення довіри студентів, прозорість.	Зменшення витрат на папір. Розвантаження персоналу від рутинних запитів.
Оновлення облікової політики	Гарантія захисту прав студентів на своєчасне отримання коштів.	Посилення фінансової дисципліни, уникнення штрафних санкцій від контролюючих органів.

**Джерело: складено на основі власного аналізу автором самостійно*

У третьому розділі кваліфікаційної роботи проведено комплексне дослідження системи внутрішнього контролю розрахунків із здобувачами вищої освіти у Вищому навчальному закладі «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету». На основі результатів дослідження обґрунтовано напрями удосконалення зазначеної системи в умовах цифрової трансформації. На основі результатів проведеного дослідження було сформульовано наступні висновки:

У контексті організації внутрішнього аудиту. Виявлено, що в умовах значного збільшення обсягів бюджетного фінансування стипендіального фонду, який у 2024 році досяг 1,54 млн гривень, що є на 76% більше, ніж у початковий період 2023 року, наявна система контролю потребує трансформації. Це полягає у переході від формального перевірки документів до ризик-орієнтованого аудиту. Ми розробили та представили до впровадження Програму внутрішнього аудиту, яка зосереджується на найважливіших зонах ризику. Основна увага в цій програмі приділяється перевірці обґрунтованості надання соціальних стипендій, а також правильності розрахунку індексації в умовах інфляції. Запропонована карта ризиків надасть можливість керівництву Коледжу здійснювати превентивний моніторинг потенційних порушень і сприятиме зменшенню ймовірності нецільового використання бюджетних коштів. Щодо інвентаризації як інструменту для забезпечення достовірності. Досліджено, що проведення інвентаризації розрахунків зі стипендіатами є надзвичайно важливим аспектом для підтвердження існування зобов'язань перед складанням річної фінансової звітності. Аналіз звітів про фінансові результати за 2022–2023 роки засвідчив високу платіжну дисципліну Коледжу, що виявляється у відсутності простроченої кредиторської заборгованості. Водночас було виявлено, що традиційні методи інвентаризації, які ґрунтуються на ручному зіставленні паперових списків, є трудомісткими та супроводжуються ризиками виникнення механічних помилок. У даній роботі обґрунтовано необхідність запровадження процедури автоматизованої звірки контингенту студентів з даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО)

перед кожним нарахуванням виплат. Ця процедура сприятиме мінімізації фінансових втрат, пов'язаних з виплатами особам, які були відраховані з навчального закладу.

Що стосується напрямків удосконалення облікових процесів, то. Основним напрямком оптимізації облікової системи є цифровізація та автоматизація бізнес-процесів.

Обґрунтовано необхідність реалізації інтегрованої моделі обміну даними між системами «Електронний деканат» та «Бухгалтерія». Ця модель сприятиме виключенню етапу ручного введення даних з наказів та забезпечить скорочення трудових витрат облікового персоналу на 30-40%.

Запропоновано розробку сервісу «Електронний кабінет студента», який сприятиме забезпеченню прозорості в процесі нарахувань для здобувачів освіти, а також зменшенню навантаження на бухгалтерію у контексті видачі довідок, надаючи здобувачам можливість у режимі реального часу відстежувати стан розрахунків, розмір нарахованої стипендії або заборгованості за навчання без необхідності фізичного відвідування фінансового відділу..

Сформульовано рекомендації щодо внесення змін до Наказу про облікову політику Коледжу. Зокрема, пропонується реалізувати перехід на електронний документообіг, визначити жорсткі часові рамки (дедлайни) для передачі наказів, що регулюють рух контингенту, а також впровадити методику створення резервів, що забезпечуватиме виплати з спеціального фонду у випадках форс-мажорних обставин. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, варто зазначити, що удосконалення обліку розрахунків зі здобувачами вищої освіти є критично важливим завданням в умовах цифровізації економіки та реформування освітнього сектору України. На прикладі ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» було доведено, що існуюча система обліку, хоч і відповідає базовим нормативним вимогам, потребує модернізації для вирішення сучасних управлінських завдань.

Запропонований у роботі комплекс заходів не є точковим вирішенням окремих проблем, а носить системний характер. Передусім, імплементація

розроблених пропозицій дозволить здійснити якісний перехід від традиційної фіксації господарських операцій до формування інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень. Це означає, що бухгалтерський облік перестане виконувати суто реєстраційну функцію і стане дієвим інструментом фінансового моніторингу та планування.

Особливе місце у запропонованій стратегії займає автоматизація облікових процесів та вдосконалення документального забезпечення. Впровадження сучасних програмних рішень та оптимізація документообігу дозволять мінімізувати вплив «людського фактора», суттєво зменшити ризик механічних помилок при нарахуванні стипендій та обробці даних про платні послуги, а також вивільнити робочий час персоналу бухгалтерії для виконання аналітичних функцій.

Крім того, розроблена система внутрішнього контролю та аудиту розрахунків забезпечить керівництво коледжу достовірною інформацією про стан дебіторської та кредиторської заборгованості в режимі реального часу. Це дозволить оперативно реагувати на фінансові виклики, запобігати нецільовому використанню бюджетних коштів та уникати штрафних санкцій з боку контролюючих органів. Упорядкування методики обліку також сприятиме більш точній калькуляції вартості освітніх послуг, що є запорукою економічної стійкості навчального закладу.

Важливим є і соціальний аспект. Прозорість нарахувань, чіткість утримань та зрозумілість механізму розрахунків формують довіру здобувачів освіти до адміністрації закладу.

Таким чином, реалізація запропонованого комплексу заходів сприятиме фундаментальній трансформації облікової системи у ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» з фіскальної моделі на сучасну управлінську модель. Дане впровадження сприятиме не лише неухильному дотриманню вимог законодавства та зміцненню фінансової дисципліни, але й підвищенню рівня соціальної захищеності студентів, забезпеченню абсолютної прозорості фінансових потоків, а також посиленню інвестиційної привабливості та іміджу закладу освіти в умовах динамічного реформування освітньої галузі.

ВИСНОВОК

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження теоретичних та практичних аспектів організації обліку і контролю розрахунків із здобувачами освіти у бюджетних установах на матеріалах ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ». Узагальнення результатів дозволило підтвердити досягнення поставленої мети, а за результатами дослідження можна зробити такі висновки:

Узагальнення теоретичних засад дозволило визначити, що розрахунки із здобувачами освіти є специфічним об'єктом обліку, який поєднує в собі ознаки соціальних зобов'язань держави (виплата стипендій) та товарно-грошових відносин (надання платних освітніх послуг). Встановлено, що економічна сутність цих розрахунків полягає у забезпеченні соціального захисту студентства та формуванні дохідної частини спецфонду закладу, що вимагає чіткого розмежування джерел фінансування.

Дослідження нормативно-правового забезпечення засвідчило, що система регулювання стипендіального забезпечення в Україні є складною та динамічною. Вона базується на Бюджетному кодексі, законах про освіту та урядових постановах, які встановлюють жорсткі вимоги до цільового використання коштів. Дотримання цієї бази є фундаментом фінансової дисципліни коледжу, проте часті зміни законодавства створюють додаткове навантаження на облікову службу.

Організаційно-економічний аналіз ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» показав, що заклад є стійкою бюджетною установою з налагодженою системою управління. Організація обліку розрахунків із здобувачами здійснюється відповідно до вимог НП(С)БО в державному секторі та внутрішніх розпорядчих документів. Забезпечено своєчасність нарахування стипендій та контроль за надходженням плати за навчання, що підтверджується даними фінансової та бюджетної звітності.

Аналіз порядку відображення інформації у звітності виявив, що коледж забезпечує достовірність даних про дебіторську та кредиторську заборгованість. Однак, існуюча система документообігу між навчальною частиною (деканатами) та бухгалтерією характеризується значним обсягом паперових носіїв та ручної праці,

що уповільнює процес обробки наказів про рух контингенту та підвищує ризик механічних помилок.

Особливу увагу приділено системі внутрішнього контролю фінансових розрахунків. Встановлено, що поточний контроль у коледжі здійснюється на етапах погодження наказів та проведення платежів. Разом з тим, виявлено потребу в переході від формальної перевірки документів до ризик-орієнтованого підходу, особливо в частині нарахування індексації та контролю за виплатами соціальних стипендій пільговим категоріям.

Узагальнення напрямів удосконалення обліку підтвердило необхідність поглиблення автоматизації. Обґрунтовано доцільність інтеграції баз даних «Електронного деканату» та бухгалтерського програмного забезпечення. Це дозволить автоматизувати перенесення даних про успішність та статус студентів у розрахункові відомості, виключаючи дублювання функцій та людський фактор.

Сформульовано рекомендації щодо впровадження сервісу «Електронний кабінет студента». Цей інструмент дозволить здобувачам дистанційно отримувати інформацію про нарахування та утримання, що значно підвищить прозорість розрахунків та зменшить навантаження на бухгалтерський персонал щодо надання довідок.

Реалізація запропонованих заходів з автоматизації та вдосконалення внутрішнього контролю дозволить ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» оптимізувати використання трудових ресурсів бухгалтерії, підвищити точність облікової інформації та гарантувати цільове використання бюджетних асигнувань відповідно до вимог сучасного законодавства. Підсумовуючи результати проведеного дослідження на тему обліку та контролю розрахунків із здобувачами вищої освіти, можна зробити наступні узагальнення та висновки:

У теоретичній площині з'ясовано, що розрахунки зі студентами є складним об'єктом обліку, який поєднує в собі як бюджетні асигнування (стипендіальне забезпечення), так і надходження від надання платних освітніх послуг. Систематизація нормативно-правової бази дозволила виявити чітку ієрархічну

будову законодавчого забезпечення, однак складність і динамічність законодавства вимагає від бухгалтерської служби постійного моніторингу змін для уникнення ризиків порушення бюджетної дисципліни.

За результатами аналізу діяльності ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» встановлено, що діюча система обліку в цілому забезпечує фіксацію господарських операцій та складання регламентованої звітності. Водночас, виявлено, що обліковий процес залишається значною мірою трудомістким та орієнтованим переважно на фіскальні цілі (звітність перед державою), а не на потреби внутрішнього управління. Оцінка достовірності даних підтвердила необхідність посилення контролю за відповідністю даних бухгалтерського обліку первинним документам (наказам, таблицям) для уникнення механічних помилок.

З метою удосконалення обліково-аналітичної системи обґрунтовано необхідність її трансформації з фіскальної моделі на сучасну управлінську модель. Це передбачає зміщення акцентів з простої реєстрації фактів на глибокий аналіз даних, що дозволить керівництву коледжу приймати більш ефективні рішення щодо управління фінансовими ресурсами.

Отже, мету кваліфікаційної роботи досягнуто, а поставлені завдання вирішено в повному обсязі. Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що запропоновані шляхи модернізації обліково-аналітичної системи ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» є економічно обґрунтованими та відповідають сучасним вимогам цифровізації освітнього простору. Практичне впровадження розроблених рекомендацій дозволить забезпечити прозорість фінансових відносин зі здобувачами, зміцнити розрахункову дисципліну та підвищити ефективність управління бюджетними коштами закладу.

У довгостроковій перспективі це сприятиме зміцненню фінансової стійкості коледжу та формуванню його позитивного іміджу як сучасного освітнього партнера, що будує свої відносини зі студентами на засадах довіри, відкритості та взаємної відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхий К. В. *Організація бухгалтерського обліку в закладах вищої освіти в умовах фінансової автономії. Бухгалтерський облік і аудит*. 2020. № 9. С. 22–30.
2. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50-51. Ст. 572.
3. Гнатенко Є. П. *Аналіз господарської діяльності бюджетних установ. Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 4. С. 85–90.
4. Гришук Н. В. *Особливості обліку розрахунків зі стипендіатами. Фінанси України*. 2023. № 4. С. 55–62.
5. Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1047. Офіційний вісник України. 2017. № 4. Ст. 146.
6. Дем'янишин В. Г. *Фінансове забезпечення закладів вищої освіти в умовах інституційних змін. Фінанси України*. 2021. № 2. С. 64–82.
7. Довжик О. О. *Організація управлінського обліку на підприємстві. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21 жовт. 2021 р.). Полтава : ПДАУ, 2021. С. 182–184.*
8. Єрмоменко А. І. Аналітичне забезпечення процесу управління розрахунками із здобувачами в системі внутрішнього контролю закладу вищої освіти. Економіко-правові, управлінсько-технологічні та соціально-психологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 14 листоп. 2025 р.). Дніпро : УМСФ, 2025. С. 48–50.
9. Єрмоменко А. І. Оптимізація системи обліку розрахунків зі здобувачами вищої освіти в умовах цифрової трансформації закладів освіти. Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 18 листоп. 2025 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми : СНАУ, 2025. С. 47–49.

10. Завідна Л. Д. *Бухгалтерський облік в управлінні суб'єктами державного сектору : монографія*. Київ : КНЕУ, 2022. 320 с.
11. Кашперська А. І. *Деякі особливості цифровізації обліку в бюджетних установах*. Економіка та суспільство. 2025. № 61. С. 225–233.
12. Кіндрацька Л. М., Островська М. М. *Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та практика* : Київ : КНЕУ, 2020. 520 с.
13. Лень В. С., Гницька Л. В. *Облік у бюджетних установах* : навч. посіб. 2-ге вид. Чернігів : ЧНТУ, 2020. 568 с.
14. Мельник Т. Г. *Облік і контроль в бюджетних установах* : навч. посіб. Київ, 2021. 284 с.
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи» : затв. наказом М-ва фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629. Офіційний вісник України. 2011. № 6. Ст. 285.
16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати» : затв. наказом М-ва фінансів України від 18.05.2012 р. № 568. Офіційний вісник України. 2012. № 45. Ст. 1776.
17. Панченко О. А. *Управлінський облік у вищих навчальних закладах: теорія та практика*. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 2. С. 145–149.
18. Питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 р. № 882. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/882-2004-%D0%BF> (дата звернення: 15.09.2025).
19. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : затв. наказом М-ва фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203. Офіційний вісник України. 2014. № 13. Ст. 433.
20. Плікус І. Й., Ткаченко В. В. *Цифровізація обліково-контрольних процесів у закладах вищої освіти*. Бізнес Інформ. 2021. № 5. С. 44–50.
21. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14. Ст. 112.

22. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : затв. наказом М-ва фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. Офіційний вісник України. 2014. № 85. Ст. 2410.

23. Полятикiна Л. І. Особливості організації обліково-розрахункових банківських операцій в бюджетних установах. Управління змінами та інновації. 2025. № 1. С. 44–48.

24. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. Ст. 365.

25. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37-38. Ст. 2004.

26. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 796. Офіційний вісник України. 2010. № 67. Ст. 2410.

27. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39. Ст. 380.

28. Свірк С. В. *Бухгалтерський облік і контроль у секторі загального державного управління* : монографія. Київ : КНЕУ, 2020. 450 с.

29. Свірський В. В. *Організація обліку розрахунків зі стипендіатами: сучасні виклики*. Економічний вісник. 2023. № 2. С. 55–61.

30. Сисоєва І. М., Балазюк О. Ю. Облік розрахунків зі стипендіатами: проблемні аспекти. Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7428>

31. Ткаченко І. Т. *Внутрішній аудит в системі управління бюджетною установою*. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. Вип. 30. С. 156–161.

32. Фоміна О. В. Створення вартості бізнесу: управлінський облік та нефінансова звітність. Бізнес Інформ. 2023. № 4. С. 150–17

33. Хомутенко А. В. *Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти в Україні* : монографія. Одеса : Атлант, 2020. 488 с.
34. Шевчук С. В. *Аудит розрахунків зі стипендіального забезпечення в умовах воєнного стану*. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-12>.
35. Юрченко О. В. *Методика аудиту розрахунків з оплати праці та стипендій у бюджетних установах*. Аудитор України. 2023. № 5. С. 34–40.
36. Cohen S., Manes Rossi F., Mamakou X., Brusca I. Financial accounting information presented with infographics: does it improve financial reporting understandability? *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*. 2022. Vol. 34. № 6. P. 263-295.
37. Manachynska Yu. Digitalization of accounting in the environment of the Ukrainian software product “MASTER: Budget Institutions” for territorial communities. *Symposium of Social and Economic Research*. 2024. Issue 27. P. 49–56.
38. Rossi A., Aversano N., Tartaglia Polcini P. The role of internal audit in the public sector: a systematic literature review. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*. 2021. Vol. 33. № 5. P. 539-559.
39. Smith P., Brown L. Challenges of accounting digitalization in higher education institutions. *International Journal of Educational Management*. 2023. Vol. 37. № 2. P. 345-360.
40. Williams J., Davis K. Risk-based internal auditing in public universities: global trends. *Managerial Auditing Journal*. 2022. Vol. 37. № 8. P. 980-1002.

ДОДАТКИ